

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen

SIIRTO OPETUS- JA KULTTUURI-MINISTERIÖSTÄ SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖÖN

Työryhmän esitys

KUVAILEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	30.5.2014
Tekijät	Toimeksiantaja
Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten ohjauksen siirtoa valmisteleva työryhmä	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimeksiantamispäivä

Muiston nimi

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirto opetus - ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmän esitys

Tiivistelmä

■ Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö asettivat 4.5.2012- 21.12.2012 väliselle ajalle ministeriöiden, yliopistojen, palvelujärjestelmän ja sidosryhmien edustajista koostuvan työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten ohjauksen siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmän väliraportin pohjalta ministeriöt myönsivät 19.12.2012 työryhmälle jatkoaikaa 31.12.2013 saakka.

Työryhmän esityksessä perustellaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollisen siirron tarve sekä tapoja, joiden avulla alan erikoistumiskoulutuksen ohjausta voidaan parantaa. Työryhmän raportin liitteenä on hallituksen esitysluonnos siirron vaatimista säädösmuutoksista.

Työryhmän esityksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus eivät olisi enää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalle siirtyessään tutkintoon johtavaa koulutusta, vaan yliopistojen perustutkintojen jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Koulutuksesta ja sen yhteistyöelimistä säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa. Erikoislääkärikoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella nykyisin sisällöin. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallisen ohjauksen parantamiseksi esitetään perustettavaksi erillinen koordinaatiojaos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisen terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteyteen.

Työryhmä esittää lainsäädäntöä muutettavan siten, että EVO-koulutuskorvauksia voitaisiin jatkossa maksaa yliopistoille ja yliopiston hyväksymää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta tuottaville muille organisaatioille. Työryhmä esittää, että tämä asia sisällytetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin.

Edellä olevat esitykset vahvistaisivat STM:n ohjausta ao. koulutuksen määrällisissä tavoitteissa eri erikoisaloilla.

Asiasanat

erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus, ammatillinen jatkokoulutus, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus, hallinnonala

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:46

Muut tiedot
www.stm.fi

ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (verkkopainos)
ISBN 978-952-00-3460-3

Kokonaissivumäärä
79

Kieli
Suomi

URN:ISBN:978-952-00-3460-3
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3460-3>

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	30.5.2014
Författare	Uppdragsgivare
Arbetsgruppen som bereder en överföring av styrningen av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
Rapportens titel	
Överföring av styrningen av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet. Arbetsgruppens förslag	
Referat	
<p>■ Social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet tillsatte för tiden 4.5.2012–21.12.2012 en arbetsgrupp bestående av företrädare för ministerier, universitet, service-systemet och intressenter att bereda en överföring av styrningen av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet. På basis av arbetsgruppens lägesrapport beviljade ministerierna 19.12.2012 arbetsgruppen en förlängning till och med 31.12.2013.</p> <p>I arbetsgruppens förslag motiveras behovet av en administrativ överföring av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen samt sätt genom vilka specialiseringsutbildningen inom området kan förbättras. Ett utkast till regeringsproposition om de författningsändringar som krävs för överföringen bifogas arbetsgruppsrapporten..</p> <p>Enligt arbetsgruppens förslag är specialläkar- och specialtandläkarutbildningen inte längre en utbildning som leder till examen när den överförs till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde utan yrkesinriktad påbyggnadsutbildning efter universitetens grundexamina. Om utbildningen och dess samarbetsorgan föreskrivs i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Om specialläkarutbildningen föreskrivs närmare genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet med nuvarande innehåll. För att förbättra den riksomfattande styrningen av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen föreslås det att en separat samordningssektion inrättas i anslutning till delegationen för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i enlighet med lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att lagstiftningen ändras så att specialstatsandelsersättningar för utbildning (EVO) i fortsättningen kan utbetalas till universiteten och andra organisationer som tillhandahåller specialläkar- och specialtandläkarutbildning som godkänts av universiteten. Arbetsgruppen föreslår att denna fråga ska infogas i lagen om ordnandet av social- och hälsovården.</p> <p>Förslagen ovan stärker SHM:s styrning av de kvantitativa målen för utbildningen i fråga inom de olika specialiteterna.</p>	
Nyckelord	
specialläkar- och specialtandläkarutbildning, yrkesinriktad påbyggnadsutbildning, styrning av specialläkar- och specialtandläkarutbildningen, förvaltningsområde	
Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:46	Övriga uppgifter www.stm.fi/svenska
ISSN-L 2242-0037 ISSN 2242-0037 (online)	Sidoantal 79
	Språk Finska
ISBN 978-952-00-3460-3 URN:ISBN:978-952-00-3460-3 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3460-3	 SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Sosiaali- ja terveysministeriölle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) asettivat 4.5.2012- 21.12.2012 väliselle ajalle yhteisen työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten ohjauksen siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmän väliraportin pohjalta ministeriöt myönsivät 19.12.2012 työryhmälle jatkoaikaa 31.12.2013 saakka.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut ylijohtaja Päivi Sillanaukee (4.5.2012-30.11.2012), johtaja Eija Koivuranta (30.11.2012- 18.3.2013) sekä johtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki (18.3.2013- 31.12.2013) sosiaali- ja terveysministeriöstä. Varapuheenjohtajana on toiminut johtaja Kirsi Kangaspunta opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän jäseninä ovat toimineet lääkintöneuvos Anne Nordblad, hallitussihteeri Mari Laurén, molemmat sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitussihteeri Laura Hansén, ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, sijaisenaan ylitarkastaja Kati Isoaho, kaikki opetus- ja kulttuuriministeriöstä, varadekaani Anne Pitkäranta Helsingin yliopistosta, dekaani Tapio Rönnemaa Turun yliopistosta, dekaani Kari Majamaa, sijaisenaan dekaani Kyösti Oikarinen Oulun yliopistosta, lääketieteen yksikön johtaja Matti Lehto, sijaisenaan koulutuspäällikkö Sari Orhanen Tampereen yliopistosta, lääketieteen laitoksen johtaja Jukka Pelkonen Itä-Suomen yliopistosta, lääkintöneuvos Pirjo Pennanen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta, tutkimusjohtaja Lasse Viinikka, sijaisenaan ylilääkäri Ari Lindqvist Helsingin - ja Uudenmaan sairaanhoitopiiristä, johtajaylilääkäri, professori Hannu Puolijoki Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä

kuntayhtymästä, vastuualuejohtaja, professori Risto-Pekka Happonen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiristä, perusterveydenhuollon johtaja Päivi Hirso Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä, palveluyksikön johtaja, professori Heikki Löppönen, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiristä sekä toimialuejohtaja, ylilääkäri Eija Tomás Pirkanmaan sairaanhoitopiiristä, varatoiminnanjohtaja Hannu Halila Suomen Lääkäriliitosta sekä toiminnanjohtaja Matti Pöyry Suomen Hammaslääkäriliitosta.

Työryhmä kutsui pysyväksi asiantuntijaksi ylilääkäri Teppo Heikkilän sosiaali- ja terveysministeriöstä 1.2.2013 alkaen.

Työryhmän sihteereinä ovat toimineet lääkintöneuvos Taina Autti sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ylitarkastaja Johanna Moisio opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 2013

SISÄLLYS

1 Toimeksianto	9
1.1 Työryhmän tavoitteet ja tehtävät	9
1.2 Työryhmän jäsenet ja asiantuntijat	9
1.3 Työryhmän työskentely ja kokoukset	10
1.4 Työryhmälle laaditut selvitykset	11
2 Nykytila	13
2.1 Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen historia	13
2.2 Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toteutus, ohjaus ja rahoitus	13
2.2.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaus	14
2.2.2 Sosiaali- ja terveysministeriön asema	15
2.2.3 Yliopiston vastuut ja tehtävät	15
2.2.4 Yhteistyöelimet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa	17
3 Kansainvälinen viitekehys	19
3.1 Euroopan unioni	19
3.2 Erikoislääkärikoulutuksen järjestäminen eri maissa	20
3.2.1 Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus Pohjoismaissa	21
3.3 Erikoishammaslääkärikoulutuksen järjestäminen muissa maissa	22
4. Erikoistumiskoulutuksen kehittämisen tarpeet eri näkökulmista	23
4.1 Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvät selvitykset	23
4.2 STM:n ohjauksen kehittämisen tarpeet	23
4.3 OKM:n roolin muuttamisen tarpeet	24
4.4 Palvelujärjestelmän näkökulma	25
4.5 Yliopiston näkökulma	26
4.6 Erikoistuvien lääkäreiden ja hammaslääkäreiden näkökulma	26
4.7 Työryhmän yhteenveto erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri koulutuksen kehittämistarpeista	27
5 Työryhmän esitykset	30
LIITTEET	32
LIITE 1 Työryhmän asettamispäätös	
LIITE 2 Työryhmän jatkoaikapäätös	
LIITE 3 Tiivistelmä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirrosta ja sen edellyttämistä säädösmuutoksista	
LIITE 4 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	
LIITE 5 Muistio valtioneuvoston asetuksesta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta	
LIITE 6 Valtioneuvoston asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta	
LIITE 7 Muistio sosiaali- ja terveysministeriön asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta	
LIITE 8 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta	

1 TOIMEKSIANTO

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) asettivat 4.5.2012- 21.12.2012 väliselle ajalle yhteisen työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten ohjauksen siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmän väliraportin pohjalta ministeriöt myönsivät 19.12.2012 työryhmälle jatkoaikaa 31.12.2013 saakka.

1.1 TYÖRYHMÄN TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Valtioneuvoston 15.12.2011 hyväksymässä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa 2011-2016¹ päätettiin siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön ja selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana EVO-koulutusrahoituksen uudistamista, jotta STM:n mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat.

Tähän esitykseen perustuen työryhmän tehtäväksi tuli:

- valmistella siirron vaatimat tarvittavat säädösmuutokset molemmille hallinnonaloille
- laatia ehdotukset toimenpiteistä, joilla vahvistetaan STM:n ohjausta erikoislääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksessa
- tehdä ehdotukset sekä säädösmuutosesitykset tarvittavista yhteistyörakenteista huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuskokonaisuus
- laatia ehdotus koulutuksen rahoituksesta siten, että mahdollisuudet opetuksen laadusta huolehtimiseen paranevat niin palvelujärjestelmässä kuin yliopistossa-kin
- määritellä rahoituksen ja koulutuksen toteutukseen liittyvät palvelujärjestelmän, yliopistojen ja opiskelijoiden vastuut ja velvollisuudet
- tehdä toimeenpanosuunnitelma mahdollisine siirtymäaikoineen

1.2 TYÖRYHMÄN JÄSENET JA ASIANTUNTIJAT

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohtaja Päivi Sillanaukee, ja hänen tilalleen 30.11.2012 lähtien johtaja Eija Koivuranta sekä hänen tilalleen 18.3.2013 alkaen johtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki sosiaali- ja terveysministeriöstä. Varapuheenjohtajana on toiminut johtaja Kirsi Kangaspunta opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmään ovat kuuluneet seuraavat jäsenet:

Varatoiminnanjohtaja Hannu Halila, Suomen Lääkäriliitto

Toiminnanjohtaja Matti Pöyry, Suomen Hammaslääkäriliitto

¹ OKM 2012:1.

Lääketieteen yksikön johtaja Matti Lehto, Tampereen yliopisto, sijaisenaan koulutus-
päällikkö Sari Orhanen

Dekaani Kari Majamaa, Oulun yliopisto, sijaisenaan 25.11.2013 alkaen dekaani
Kyösti Oikarinen

Lääketieteen laitoksen johtaja Jukka Pelkonen, Itä-Suomen yliopisto

Varadekaani Anne Pitkäranta, Helsingin yliopisto

Dekaani Tapani Rönnemaa, Turun yliopisto

Tutkimusjohtaja Lasse Viinikka, HUS, sijaisenaan ylilääkäri Ari Lindqvist

Johtajaylilääkäri, professori, Hannu Puolijoki, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin
kuntayhtymä

Vastuualueen johtaja, professori Risto-Pekka Happonen, Varsinais-Suomen sairaan-
hoitopiiri

Perusterveydenhuollon johtaja Päivi Hirsso, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Palveluyksikön johtaja, professori Heikki Löppönen, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Toimialuejohtaja ylilääkäri Eija Tomás, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Lääkintöneuvos Pirjo Pennanen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Val-
vira

Lääkintöneuvos Anne Nordblad, sosiaali- ja terveysministeriö

Hallitussihteeri Mari Laurén, sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkintöneuvos Taina Autti, sosiaali- ja terveysministeriö

Hallitussihteeri Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö, sijaisenaan ylitarkastaja
Kati Isoaho 8.9.2012 - 30.4.2013

Ylitarkastaja Johanna Moisio, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylilääkäri Teppo Heikkilä, STM, 1.2.2013 alkaen asiantuntijana

Työryhmän sihteerinä ovat toimineet lääkintöneuvos Taina Autti ja ylitarkastaja
Johanna Moisio.

1.3 TYÖRYHMÄN TYÖSKENTELY JA KOKOUKSET

Työryhmä piti vuonna 2012 viisi kokousta². Lisäksi työryhmä asetti alatyöryhmän,
jonka tehtävänä oli valmistella esityksiä rahoitusmallin ja valtakunnallisen koordinaa-
tion kehittämiseksi. Alatyöryhmän työhön osallistuivat työryhmän jäsenistä Happonen,
Hirsso, Halila, Isoaho, Moisio, Pitkäranta, Nordblad ja Autti.

Vuoden 2012 lopussa työryhmä päätti vielä hakea vuoden jatkoaikaa. Erikoislääkäri-
koulutukseen vaikuttava sosiaali- ja terveysalan palvelurakennemuutos oli vuoden
2012 lopussa vielä kesken. Tämän lisäksi ennen lopullisia ehdotuksia työryhmällä oli
tarpeen olla käytettävissään työterveyshuollon koulutusta selvittävän työryhmän esi-
tys³ sekä sosiaali- ja terveysministeriölle EVO-koulutusrahoitusta selvittävien henki-
löiden raportit, jotka valmistuivat syksyllä 2013. Työryhmän työ edellytti lisäksi vielä
säädösvalmistelua, jossa tuli huomioida 1.3.2013 alkanut sosiaali- ja terveydenhuol-
lon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevan lain valmistelu. Li-
säksi OKM:n kaikkien koulutusalojen erikoistumiskoulutuksen kokonaisuutta pohtiva
työryhmä sai esityksensä valmiiksi kesäkuussa 2013⁴.

² 7.6.2012, 31.8.2012, 28.9.2012, 31.10.2012 ja 18.12.2012.

³ Osajia työterveyshuoltoon! (STM 2013:14).

⁴ Asiantuntijuus edellä (OKM 2013:7).

Joulukuussa 2012 valmistuneessa väliraportissa linjattiin keskeiset siihen asti tehdyt johtopäätökset. Työryhmä oli yksimielinen, että erikoislääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen hallinnollisella siirrolla voitaisiin tiivistää koulutuksen yhteyttä palvelujärjestelmään, mikä edistää riittävien, laadukkaiden ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalveluiden saamista koko maassa. Terveystalvelupalvelujärjestelmässä tulee olla riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä. Uudistuksen perimmäisenä tavoitteena olisi parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausta, jotta palvelujärjestelmän muutoksiin pystytään tarvittaessa joustavasti vastaamaan myös erikoistumiskoulutuksen keinoin. Lisäksi uudistuksella pyrittäisiin turvaamaan eri erikoisalojen tasapainoinen määrällinen kehitys. Tämä edellyttää paitsi koulutusmäärien aiempaa parempaa ennakoitua, myös koulutukseen valittavien tarkempaa ohjausta ja valintamenettelyjen kehittämistä. Uudistuksen strategisena tavoitteena on parantaa erikoislääkärikoulutuksen laatua, tehokkuutta ja työelämävastaavuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kansallista koordinaatiota vahvistetaan ja varmistetaan kansallisen kehittämisen yhteys kansainväliseen kehityksen aiempaa paremmin. Tavoitteen saavuttamiseksi sosiaali- ja terveysministeriölle annetaan koulutuksen sisällöllisessä ja määrällisessä koordinaatiossa aiempaa selkeämpi asema. Yliopistojen asemaa erikoislääkärikoulutuksen laadun turvaamisessa tulisi vahvistaa myös rahoitusohjauksen keinoin.

Työryhmä piti vuonna 2013 viisi kokousta⁵. Ensimmäisessä kokouksessa käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemaa hallituksen esitysluonnosta eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta ja sosiaali- ja terveysministeriön asetusluonnosta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta.

Työryhmän valmisteleva hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 5.6. - 30.8.2013 välisenä aikana. Kaikki lausunnonantajat pitivät hyvänä asiana siirron mahdollistamia koulutuksen ohjausmahdollisuuksia, eivätkä pitäneet kynnyskysymyksenä koulutuksen tutkintomuotoisuuden poistumista. Kaikissa lausunnoissa kannatettiin myös valtakunnallisen koordinaatiojaoston perustamista. Toisaalta lausunnoissa toivottiin tarkennuksia erityisesti STM:n asemaan ja rahoitusmalliin. Valmistelussa on pyritty huomioimaan nämä lausunnot.

Työryhmä käsitteleväkin syksyn 2013 kokouksissa lausuntopalautetta, EVO-esiselvityshenkilöiden raportteja ja johtopäätöksiä koulutuksen rahoituksen uudistamistarpeista. Työryhmä kuuli myös professori Kari Reijulan ja erikoislääkäri Eva Helaskosken esityksen työterveyshuollon koulutuksen kehittämistarpeita pohtineen työryhmän työn tuloksista. Lisäksi työryhmä kävi läpi siirron vaatiman lainsäädäntökokonaisuuden muutosesityksiä. Joulukuun 2013 kokouksessaan työryhmä päätti jättää ministeriölle esityksensä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollisen siirron toteuttamisesta.

1.4 TYÖRYHMÄLLE LAADITUT SELVITYKSET

Yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, muille kunnallisten terveydenhuollon toimintayksiköiden ylläpitäjille, valtion mielisairaaloille ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön

⁵ 27.3.2013, 29.8.2013, 22.10.2013, 19.11.2013 ja 16.12.2013.

asetuksessa määritellyille muille terveydenhuollon toimintayksiköille suoritetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 59 ja 60 §:n mukaisesti valtion varoista korvausta kustannuksiin, jotka aiheutuvat niille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta.

Pääministeri Jyrki Kataisen vuoden 2011 hallitusohjelman mukaan terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tutkimusta sekä EVO-tutkimus ja -koulutusrahoitusta uudistetaan osana palvelujärjestelmän uudistamista. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten siirtoa valmistelevalle työryhmän tehtävänä oli myös selvittää ao. koulutusten rahoitusta. EVO-rahoituksen kehittäminen liittyy tiiviisti uudistamistarpeisiin koulutuksessa, jota toteutetaan yhteistyössä ministeriöiden, palvelujärjestelmän ja yliopistojen kanssa.

STM asetti 4.3.2013 johtajaylilääkäri Aino-Liisa Oukan ja professori Caj Haglundin laatimaan esiselvityksen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen EVO-rahoituksen kehittämiseksi osana hallitusohjelman mukaista kokonaisuudistusta. Esiselvityksen tuli valmistua 30.9.2013 mennessä. Selvityshenkilöt totesivat esityksessään muun muassa seuraavaa:

- erikoislääkärien- ja erikoishammaslääkärien tarveselvityksiä tulee koordinoida valtakunnallisesti
- EVO-koulutuskorvaukset tulisi maksaa erikoislääkärikoulutuksessa koulutuskuukausiperusteisesti, korvaus voisi olla erisuuruinen yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuksessa kuin yliopistosairaalassa tapahtuvassa koulutuksessa
- siirtyminen koulutuskuukausipohjaiseen korvaukseen ei kuitenkaan saa vähentää nykyisestä yliopistosairaaloille maksettavaa EVO-korvausta, koska selvitysten mukaan nykyinen korvaus kattaa noin 50-60 % koulutuksen suorista kustannuksista
- yliopistot ovat arvioineet erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvan kustannuksia noin 8 000 euroa/tutkinto, yliopistoille tulisi korvata erikoislääkärikoulutuksen sisällön suunnittelusta, koordinoinnista ja laadunvarmistuksesta aiheutuneet kulut
- erikoislääkärikoulutusta voidaan tuottaa nykyistä useammassa tuotantoyksikössä (myös yksityissektorilla). Koulutusyksiköiden valinnan tulee olla yliopiston kouluttajan vastuulla. Julkisten sairaaloiden ulkopuoliset koulutusyksiköt saisivat EVO-korvauksen samoin perustein ja saman maksukanavan kautta kuin julkiset yksiköt.

2 NYKYTILA

2.1 ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN OHJAUKSEN HISTORIA

Erikoislääkärikoulutuksen historia jakautuu viiteen eri kauteen, joiden aikana koulutuksen ohjausvastuu on vaihdellut alan sisäisestä ohjauksesta Lääkintöhallituksen koordinaatioon ja viimeisimpänä opetus- ja kulttuuriministeriön normiohjaukseen.⁶ Vuoteen 1922 asti yliopistosairaaloiden lääkärikunnalla oli huomattava merkitys, kunnes erityisesti määrällistä seurantavastuuta siirrettiin Suomen Lääkäriliiton tehtäväksi. Tämän seurauksena 1920- ja 1930 -luvulla alueelliset lääkäriyhdistykset vastasivatkin erikoisalojen järjestäytymisestä, kunnes Lääkäriliitto perusti 1931 valtakunnallisen spesialiteettineuvottelukunnan ja liiton yleinen kokous määritteli edellytykset spesialiteetin myöntämiselle. Vuonna 1960 spesialiteettineuvottelukunnan toiminta siirrettiin viranomaistoiminnaksi Lääkintöhallitukseen, mutta koulutusvaatimuksista päätettiin edelleen valtioneuvoston asettamassa spesialiteettineuvottelukunnassa. 1970- ja 1980 - luvuilla koulutuksen sisältöä ja erikoisaloja täsmennettiin useasti, kunnes 1986 erikoislääkärikoulutus siirrettiin yliopistojen ammatilliseksi jatkotutkinoksi.

Erikoishammaslääkärikoulutus oli toteutettu jo vuodesta 1984 lähtien yliopistojen tutkintomuotoisena koulutuksena. Vuodesta 2000 alkaen erikoishammaslääkärikoulutuksen kliininen opetus on tapahtunut palvelujärjestelmässä samojen periaatteiden mukaisesti kuin erikoislääkärikoulutuksessa. Teoriaopintojen osuus on ollut erikoishammaslääkärikoulutuksessa perinteisesti suurempi kuin erikoislääkärikoulutuksessa.

2.2 ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN TOTEUTUS, OHJAUS JA RAHOITUS

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 1 momentin mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu) säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken ja koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopiston esityksestä opetusministeriön asetuksella.

Valtioneuvoston asetus erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista (420/2012) sisältää säännökset yliopistolaissa (558/2009) tarkoitetuissa yliopistoissa suoritettavista erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista, jotka ovat yliopistojen ammatillisia jatkotutkintoja. Asetuksessa säädetään koulutuksen vastuuyliopistoista, koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, tutkinnon suorittamisesta sekä koulutuksen yhteistyöelimistä.

⁶ Sosiaali- ja terveysministeriö, Erikoislääkärien määräännusteet ja koulutustarve vuoteen 2010 saakka. 1993:25.

Erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkintoon johtava koulutus järjestetään erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina. Erikoislääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on yhteensä 50 ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Erikoishammaslääkärin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on viisi ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen kolme tai kuusi vuotta. Erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnon suorittamiseksi tulee toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä koulutusohjelmasta riippuen kolme, viisi tai kuusi vuotta. Koulutukseen sisältyy myös teoriaopintoja sekä yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erityisalakohtainen kuulustelu.

Vähintään puolet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella (lukuun ottamatta yhtätoista asetuksessa mainittua erikoisalaa) ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa. Yliopisto voi kuitenkin myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

Valtioneuvoston 15.11.2011 hyväksymässä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa päätettiin siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus opetus- ja kulttuuriministeriöstä (OKM) sosiaali- ja terveysministeriöön (STM) ja selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana EVO-koulutusrahoituksen uudistamista, jotta STM:n mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat.

Yliopistojen ja palvelujärjestelmän tehtävät koulutuksen toteuttamisessa ovat olleet pääpiirteissään seuraavat. Yliopistot myöntävät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot asetuksen mukaisesti. Ne vastaavat koulutusohjelmien sisällöistä sekä koordinoivat koulutusta. Yliopistot tekevät koulutussuunnitelmat, hyväksyvät koulutuspaikat, valvovat koulutuksen laatua, järjestävät teoreettista kurssimuotoista koulutusta sekä laativat ja arvioivat erikoislääkärikuulustelut. Eräissä tapauksissa yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen toteutukseen, mutta ne ovat käyttäneet myös omaa rahoitustaan erikoislääkärikoulutuksen järjestämiskustannuksiin. Pääosa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä.

Yliopistojen ohella palvelujärjestelmä on osallistunut teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kustannuksiin. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien ennaltaehkäisyssä, perus- ja erikoistason diagnostiikassa, hoitotoimenpiteissä ja kuntoutuksessa. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohjauksesta sekä toimipaikkakoulutuksesta. Palvelujärjestelmä on saanut EVO-rahoitusta kattamaan koulutuksesta koituvia kuluja.

2.2.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaus

Yliopistojen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädetään erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista annetussa asetuksessa (420/2012), joka on valmisteltu ja esitelty opetus- ja kulttuuriministeriöstä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja yliopistojen kanssa. OKM ei aseta sisällöllisiä tai määrällisiä tavoitteita palvelujärjestelmässä suoritettavalle erikoistumiskoulutukselle, eikä ennakoi tarvittavia koulutusmääriä. OKM ei myöskään erikseen rahoita erikoislääkäri- ja

erikoishammaslääkärikoulutusta vaan rahoitus sisältyy yliopiston perusrahoituksen. Näin ollen opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaus on ollut normiohjausta.

2.2.2 Sosiaali- ja terveysministeriön asema

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa erikoislääkärikoulutusta nk. EVO-koulutusrahoituksella. Terveydenhuoltolain 59-60 §:ien sekä STM:n asetuksen 67/2011 mukaan rahoitusta voidaan antaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettujen tutkintomäärien mukaan, taikka muulle terveydenhuollon toimintayksikölle siten kuin yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä ja yliopisto siitä keskenään sopivat suoritettujen yliopiston hyväksymien koulutuskuukausien mukaan. EVO-rahoitusta ei lain mukaan voi kohdentaa yliopistoille, eikä rahoituksella ole pystytty ohjaamaan koulutusmääriä.

Tämän lisäksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1350/2004) nojalla sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuodeksi kerrallaan asetuksen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista suoritettavasta määrärahadista. Asetuksen 2 §:n mukaan Työterveyslaitos voi maksaa yliopistoille korvausta niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee yhteistyötä yliopistojen ja palvelujärjestelmän kanssa erikoislääkärikoulutusta koskevissa sisältö- ja kehittämiskysymyksissä. Ministeriö tekee myös palvelujärjestelmän työvoimatarpeista lähtevää määrällistä arviota koulustarpeesta, sekä osallistuu sosiaali- ja terveysalan työvoimaennakointityöhön.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä uudistetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmän väliraportissa⁷ todetaan, että Sote-erityisvastuualueet turvaavat yhdenvertaisuuden erityisesti sote-alueiden yhteistyötä vaativissa keskitettävissä palveluissa (esim. päivystys, vaativa sosiaalihuolto ja erikoissairaanhoito). Ne ohjaavat voimavarojen tarkoituksenmukaista käyttöä alueellaan siten, ettei synny päällekkäisiä palveluja tai palveluvajeita. Erityisvastuualueet vastaisivat myös osaltaan tutkimuksen, kehittämisen ja opetuksen alueellisesta koordinaatiosta. Tästä näkökulmasta katsottuna erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus olisi tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön tukemaan yhdenvertaisten terveyspalvelujen kehittämistä.

2.2.3 Yliopiston vastuut ja tehtävät

Seuraavassa on lueteltu tehtävät, jotka lääketieteellinen tiedekunta, lääketieteen yksikkö tai terveystieteiden tiedekunta (jatkossa koulutusyksikkö) hoitaa nykyisellään erikoistumistutkintojen osalta.

Koulutusyksikön johtokunta/tiedekuntaneuvosto

- päättää koulutusyksikön koulutusvastuun puitteissa tutkinto-ohjelmien perustamisesta ja lakkauttamisesta

⁷ STM raporteja ja muistioita 2013:15.

- hyväksyy opetussuunnitelmat ja pysyväismääräykset
- nimeää vastuuhenkilöt ja kuulustelijat
- tekee erikoisalakohtaiset poikkeuspäätökset yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavaan koulutusaikaan

Koulutusyksikön johtaja/dekaani:

- ottaa opiskelijat ja myöntää tutkintotodistukset
- hyväksyy koulutuspaikat

Koulutuksen vastuuhenkilö:

- toimii oman koulutusohjelmansa osalta asiantuntijana ja vastaa koulutusohjelman suunnittelusta ja toteuttamisesta
- hyväksyy alalle rekrytoituvat jatko-opiskelijat
- huolehtii koulutuksen toteutumisesta yhteistyössä (ERVA) alueen muiden koulutussairaaloiden kanssa
- osallistuu erikoistuvien lääkäreiden opetukseen
- tekee erikoistuvan lääkärin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat yhdessä erikoistuvan kanssa
- seuraa ja arvioi koulutuksen ja oppimisen edistymistä
- toimii erikoislääkärikuulustelun kuulustelijana ja
- hyväksyy erikoislääkärikuulustelun kuulustelijat omalla erikoisalallaan
- huolehtii osaltaan koulutuspaikkasopimuksista omalla erikoisalallaan
- huolehtii koulutuksen ajantasaisuudesta huomioiden sekä kansallisen että eurooppalaisen kehityksen
- hyväksyy teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen

Koulutusyksikön hallintohenkilökunta

- valmistelee ja esittelee erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen opinto- ja tutkintoihin liittyvät asiat koulutusyksikön tiedekuntaneuvostolle/johtokunnalle ja dekaanille/johtajalle
- valmistelee erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ja lisäkoulutusohjelmien sekä yleislääketieteen erityiskoulutukseen liittyvät asiat
- valmistelee opiskelijavalinta- ja opetussuunnitelmiin liittyvät asiat sekä toimittaa opinto-oppaat yhteistyössä koulutusohjelmien vastuuhenkilöiden kanssa
- hallinnoi koulutuspaikka- ja kouluttajasopimusjärjestelmän
- järjestää ja kehittää valtakunnallisia erikoislääkäri -ja erikoishammaslääkärikoulutuskuulusteluja oman yliopiston osalta
- koordinoi valtakunnallista erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikuulustelua (HY)
- ohjaa ja neuvoo opiskelijoita yksilöllisesti ja tiedottaa ryhmille tutkintoasioista
- seuraa koulutuksen etenemistä ja valvoo tutkintovaatimusten täyttymistä.
- tekee erikoislääkärikoulutuksen välipäätökset ja antaa todistukset sekä huolehtii opiskelijoiden oikeusturvasta
- osallistuu yksikön toiminta- ja taloussuunnitelmien valmisteluun ammatillisen jatkokoulutuksen osalta ja seuraa ja raportoi tutkintomäärien kehityksestä

- antaa ja koordinoi erilaisia lausuntoja
- päivittää oppaita, tiedotteita ja lomakkeiden sisältöjä sekä laatii tilastoja, laskelmia ja raportteja
- hoitaa sihteerin tehtävät toimikunnissa ja työryhmissä

Kliiniset opettajat ja muut yliopiston opettajat

- kouluttavat ja ohjaavat osaltaan erikoistuvia lääkäreitä (mm. tutorointi)
- osallistuvat koulutusohjelmien suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen

Ammatillisen jatkokoulutuksen toimikunta/erikoislääkärikoulutustoimikunta

- kehittää ja koordinoi lääkärien ja hammaslääkäreiden ammatillista jatkokoulutusta
- ohjaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen käytännön toteuttamista
- valmistelee erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkintoon ja erikoislääkäreiden lisäkoulutukseen liittyviä asioita päätöksentekoa varten koulutusyksikön tiedekuntaneuvostolle/johtokunnalle ja alueelliselle neuvottelukunnalle
- käsittelee ja hyväksyy teoreettista kurssimuotoista koulutusta koskevat asiat
- koordinoi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvää johtamis- ja hallinnon koulutusta
- tekee esityksiä ja antaa lausuntoja koskien koulutusyksikössä järjestettävää ammatillista jatkokoulutusta
- tekee esityksen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen määräraharapeesta
- kehittää ja osallistuu koulutuksen arviointiin

2.2.4 Yhteistyöelimet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (ammattihenkilölaki, 559/1994) 41§:ssä ja VNA erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista 3§:ssä tarkoitettu *terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunta* tai neuvottelukunnan jaos käsittelee myös erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyviä kysymyksiä. Kolmeksi vuodeksi kerrallaan asetetun neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä on säädetty tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa (ammattihenkilöasetus, 564/1994). Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmisteluja jaostoja, joiden tehtävät sen tulee määrittellä. Asetuksen mukaan neuvottelukunnan työskentelyn tulee kattaa työvoimaa ja osaamista koskevat alueelliset näkökulmat.

Alueellinen neuvottelukunta (VNA erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista 3§) toimii alueellisena ja kansallisena yhteistyöelimenä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta koskevissa kysymyksissä yliopiston ja palvelujärjestelmän välillä. Se suunnittelee ja arvioi koulutuksen laatua ja määrää sekä arvioi koulutussopimusten toimivuutta. Lisäksi neuvottelukunta tekee selvityksiä koulutuksen

saatavuudesta ja lausuu yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimusta koskevista poikkeuspäätöksistä (VNA 8§).

Näiden lisäksi Suomen Lääkäriliitto on kahdesti vuodessa järjestänyt tapaamisen erikoislääkärikoulutuksen keskeisille vastuutahoille. Tämä nk. valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvottelutilaisuus toimii koulutusyksiköiden ja muiden tahojen (OKM, STM, Valvira, Lääkäriliitto ja Nuorten Lääkärien yhdistys) yhteistyöelimenä koulutuksen kehittämisessä, ohjauksessa ja valtakunnalliseen kuulusteluun liittyvissä asioissa.

3 KANSAINVÄLINEN VIITEKEHYS

3.1 EUROOPAN UNIONI

Euroopan unionin (EU) yksi keskeisistä tavoitteista on henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen jäsenvaltioiden väliltä. Jäsenvaltioiden kansalaisten osalta kyse on erityisesti oikeudesta harjoittaa ammattia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa he ovat hankkineet ammattipätevyytensä. Tähän liittyen EU:n toiminnasta tehty sopimus mm. mahdollistaa direktiivit tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Ammattipätevyyden tunnustamista koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2005/36/EY), jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi, vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkima koulutus tai ammattipätevyys, kun jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi määrättyä ammattipätevyyttä. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää laissa tai asetuksessa säädetyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset. Tunnustaminen antaa unionin kansalaiselle oikeuden harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa samaa ammattia, johon hänellä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan.

Tutkintojen tunnustamislainsäädäntöön kuuluu kolme eri tunnustamisjärjestelmää: yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä, ammattikokemuksen tunnustamiseen perustuva järjestelmä, ns. ammattikokemusjärjestelmä ja koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistamiseen perustuva tunnustamisjärjestelmä, ns. yhdenmukaistamisjärjestelmä. Yhdenmukaistamisjärjestelmästä käytetään myös toisinaan nimitystä sektorikohtainen järjestelmä tai automaattisen tunnustamisen järjestelmä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat syksyllä 2013 hyväksyneet direktiivin (2013/55/EU)⁸, jolla muutetaan ammattipätevyysdirektiiviä useilta kohdilta. Muutosten tarkoituksena on yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Ammattipätevyyden tunnustamisprosessia on haluttu helpottaa ja nopeuttaa erityisesti eurooppalaisen ammattikortin avulla. Tarkoituksena on parantaa järjestelmää myös kuluttajien kannalta erityisesti siltä osin, kuin ehdotukset liittyvät kielitaitoon ja ammatillisia väärinkäytöksiä koskeviin varoituksiin terveydenhoitoalalla.

Yhdenmukaistamisjärjestelmään kuuluvien ammattien koulutuksen vähimmäisvaatimuksiin on tehty muutoksia ja tiettyjä vähimmäisvaatimuksia on tarkoitus päivittää jatkossa komission antamilla delegoiduilla säädöksillä. Koulutuksen vähimmäisvaatimukset lääkäreille, hammaslääkäreille, proviisoreille, sairaanhoitajille, kättilöille, eläinlääkäreille ja arkkitehdeille yhdenmukaistettiin 20-30 vuotta sitten, joten ajanmukaistamisella on tarkoitus vastata näiden ammattien ja alan koulutuksen kehitykseen.

Erikoislääkärin koulutusta koskevaan direktiivin artiklaan on lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat säätää osittaisia vapautuksia osasta liitteessä V olevasta 5.1.3 kohdassa lueteltua erikoislääkärin koulutusta, jos kyseinen osa koulutuksesta on jo suoritettu direktiivin liitteessä V olevassa 5.1.3 kohdassa luetellun toisen erikoistumiskoulutuksen oppimäärässä. Tällainen vapautus (hyväksiluku) voi vastata enin-

⁸ Direktiivin numero ei vielä kirjoittaessa selvä, kts. lisätietoja http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/policy_developments/index_en.htm, 3.12.2013.

tään puolta kyseisen erikoislääkärin koulutuksen vähimmäiskestosta, jotta automaattisen tunnustamisen edellytykset täyttyvät. Komissiolla on jatkossa valta antaa delegoituja säädöksiä direktiivin liitteessä lueteltujen erikoislääkärikoulutuksen vähimmäiskestoista. Lisäksi komissiolla on valta antaa delegoituja säädöksiä uusien erikoisalojen sisällyttämiseksi direktiivin liitteeseen V.5.1.3. Erikoishammaslääkärikoulutuksen osalta komissiolla on valta antaa delegoituja säädöksiä ko. koulutuksen vähimmäiskestosta ja hammaslääketieteen erikoisalojen sisällyttämisestä liitteeseen V.5.3.3.

3.2 ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN ERI MAISSA

Ammattipätevyysdirektiivi ei säätele sitä, miten erikoislääkärikoulutus eri jäsenvaltioissa organisoidaan. Erikoislääkärikoulutuksen vastuutahoja koskevat järjestelmät vaihtelevat suuresti eri EU/ETA-maissa. Toimivaltaisista tahoista ovat terveysministeriöt tai niiden alaiset laitokset (esim. Ruotsi, Norja, Kreikka, Liettua, Luxemburg, Tšekki, Portugali, Belgia, Romania, Kroatia, Puola), yliopistot (Suomi, Italia), sisäministeriö (Sveitsi), kansalliset lääkäriiliitot (esim. Saksa, Irlanti, Slovenia, Portugali, Itävalta, Hollanti) tai tätä varten erikseen luodut ammatilliset toimielimet (Yhdistyneet Kuningaskunnat, osin Irlanti). Erikoislääkärikoulutus on vain Suomessa ja Italiassa järjestetty yliopistollisena tutkintona. Lähialueilla Virossa erikoislääkärikoulutus on Tarton yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan vastuulla, mutta se ei ole yliopistollinen tutkinto eikä opetusministeriö säädiä koulutuksesta.

Euroopassa erikoistumassa olevien lääkärin valintamenettelyt vaihtelevat suuresti eri maiden välillä. Eräissä maissa (esim. Ranska, Espanja, Portugali, Italia) järjestelmä on hyvin keskitetty ja muodollinen, kuten taas useimmissa maissa järjestelmä perustuu yksittäisen lääkärin hakemukseen sairaalaan tai muuhun koulutusyksikköön. Useimmissa Euroopan maissa sisätauti- ja kirurgian aloilla on käytössä runkokoulutus (Common Trunk), jonka pituus on yleensä kaksi vuotta ennen hajaantumista eri itsenäisille erikoisaloille.

Monissa maissa erikoistuvien lääkärin tulee käyttää lokikirjaa eri koulutusvaiheiden kirjaamiseksi. Koulutuksen laadun arvioimiseksi käytetään erilaisia menetelmiä, esim. arviointikäynnit, lokikirjojen monitorointi ja vastuukouluttajan pätevyyden arviointi. Osassa EU-maissa on käytössä kirjallinen erikoislääkärikuulustelu (ainakin Itävalta, Suomi, Saksa, Kreikka, Italia, Portugali ja Yhdistynyt Kuningaskunta).

Kaikissa Euroopan maissa erikoislääkärikoulutus on yhdistelmä käytännön työtä ja teoreettisia opintoja, mutta näiden suhteet koulutuksessa vaihtelevat. Pohjoismaissa ja erityisesti Suomessa käytännön kliininen kokemus on yleisesti ottaen varsin vankkaa. Direktiivissä ei ole puututtu koulutuksen sisältöön kuin yleisellä tasolla ja lähinnä koulutuksen minimikeston. Vuonna 1958 perustetun Euroopan erikoislääkäriiliiton UEMS:n (Union Européenne des Médecins Spécialistes) toiminnan keskeisenä tavoitteena on ollut yhtenäisten koulutussuosittelujen laatiminen. UEMS:n alaisuudessa toimii tällä hetkellä 41 erikoisalasaktiota. Niiden alaista koulutusta käsittelevät lautakunnat (European Boards) ovat laatineet eri erikoisaloille koulutussuosituksia. Vaikka suositukset eivät saa olla edellytys työvoiman liikkuvuudelle, niistä on useilla erikoisaloilla muodostunut eurooppalainen standardi, johon koulutusta verrataan. UEMS:n piirissä toimivat erikoisalasaktiot järjestävät eurooppalaisia erikoislääkäritenttejä sekä koulutusyksikköjen kansainvälisiä arviointeja.

Erikoistuvien lääkärien määrää säädellään suurella osalla Euroopan maista. Euroopan erikoislääkäriliiton kokouksessa lokakuussa 2012 tehdyn kyselyn mukaan erikoistuvien määrän säätelyä tapahtuu kansallisella tasolla ainakin Norjassa, Italiassa, Liettuassa, Irlannissa, Sloveniassa, Yhdistyneissä Kuningaskunnissa, Itävallassa, Hollannissa, Kyproksella, Puolassa ja Kroatianssa sekä alueellisella tasolla Norjassa, Ruotsissa, Kreikassa, Belgiassa, Ranskassa ja Puolassa. Seuraavat maat ilmoittivat, että niissä ei määrällistä säätelyä tapahdu: Sveitsi, Luxemburg, Tsekki, Saksa, Malta, Israel, Portugali ja Romania.

3.2.1 Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus Pohjoismaissa

Pohjoismaiden välillä on jo vuodesta 1965 peräisin lääkärien yhteispohjoismaisia työmarkkinoita koskeva sopimus. Sitä on sittemmin jatkettu EU-aikanakin, koska sopimus mahdollistaa ns. kolmansissa maissa suoritettujen lääkärintutkintojen tunnustamisen Pohjoismaissa.

Ruotsissa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Socialstyrelsen, joka myös myöntää erikoislääkärin oikeudet. Sen alaisuudessa toimii vuodesta 2006 alkaen kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto, jossa ovat edustettuina työnantajat, yliopistot, Ruotsin lääkäriliitto ja Ruotsin lääkärilyhdistys. Maassa on pitkään ollut käytössä laajamittainen koulutusta antavien palvelujärjestelmän yksiköiden arviointijärjestelmä (SPUR), joka toimii lääkärijärjestöjen ja kuntatyönantajan hallinnoimana. Arvioitavat yksiköt maksavat arviointikäyntien kustannukset ja arvioiden tulokset julkaistaan säännöllisesti Ruotsin lääkärilehdessä.

Tanskassa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Sundhedsstyrelsen, joka vahvistaa vuosittain koulutuspaikkojen määrät kullekin erikoisalalle. Tässä avustaa kansallinen lääkärien jatkokoulutusneuvosto, jolla on myös alueelliset toimielimet. Sundhedsstyrelsen hyväksyy erikoistumiskoulutukseen sisältyvät teoreettiset kurssit. Niihin sisältyy kaikille pakollinen neljän viikon tutkimuskoulutusosio.

Norjassa virallinen vastuu erikoislääkärikoulutuksesta on sosiaali- ja terveysministeriöllä. Järjestelmää hallinnoi kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto. Terveysministeriö hyväksyy erikoisalajien koulutusvaatimukset kansallisen neuvoston suosituksesta. Norjan lääkäriliitolla on kutakin erikoisalaa varten oma spesialiteettikomiteansa, joka tekee koulutusyksiköiden jatkuvaa arviointia. Kussakin koulutusta antavassa klinikassa tulee olla koulutuskomitea, jossa ovat mukana erikoislääkärit ja erikoistumassa olevat lääkärit. Erikoislääkärikoulutusta Norjassa rahoitetaan osin rahastoista, joihin 1960-luvulta alkaen on siirretty varoja lääkäriliiton, työnantajien ja valtion yhteispäätöksin.

Islannissa terveysministeriö säätelee erikoistumiskoulutusta lääketieteellisen tiedekunnan ehdotusten perusteella. Tiedekunnalla on oma erikoistumiskomiteansa, joka toimii yhteistyössä erikoislääkärilyhdistysten kanssa. Islannissa erikoistuminen on mahdollista suorittaa omassa maassa vain muutamalla isoimmalla erikoisalalla. Suurin osa islantilaisista lääkäreistä on tähän asti hankkinut erikoislääkärikoulutuksensa ulkomailla.

3.3 ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN MUISSA MAISSA

Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksessa on suurta vaihtelua kansainvälisesti. Osasyynä tähän on ollut, että joissain maissa, kuten Itävallassa ja Italiassa, hammaslääketieteen koulutus oli vielä 1980-luvulla yksi lääkärikoulutuksen jälkeen suoritettavista erikoistumisaloista. Nykyisin näissä maissa myös hammaslääketieteen peruskoulutus on oma koulutuksensa. Virallista erikoishammaslääkärikoulutusta ei ole kaikissa Euroopan maissa. Maissa, joissa ei ole ao. koulutusta, hammaslääkäreitä on jatkokoulutautunut monille erikoisalaille, mutta ilman laillistusta.

Ruotsissa erikoistumisaloja on kahdeksan, jotka ovat suukirurgia, suurradiologia, oikomishoito, juurenhoito, parodontologia, parentafysiologia, lasten suun hoito ja protetiikka. Ruotsissa erikoistumiskoulutus kestää vähintään kolme vuotta ja sisältää sekä kliinistä että teoreettista koulutusta. Norjassa on samat erikoistumisalat lukuun ottamatta hammaslääketieteen fysiologia-aluetta. Lisäksi suukirurgian alue on laajennettu suu- ja leukasairauksien erikoisalaksi, jonka koulutusaika on Norjassa viisi vuotta. Islanti ei järjestä erikoistumiskoulutusta hammaslääkäreille, mutta tunnustaa 12 erikoisalaa, joista kahdeksan omat samoja kuin Ruotsissa. Tanskassa on kaksi erikoisalaa, jotka ovat viisi vuotta kestävä koulutusohjelma suukirurgiassa ja kolme vuotta kestävä oikomishoidon koulutus. Ruotsissa ja Norjassa on erikoishammaslääkäreitä lukumääräisesti ja myös suhteellisesti Suomea enemmän, mutta Tanskassa Suomea vähemmän. Erikoistumiskoulutus on maksutonta koulutettaville kaikissa Pohjoismaissa.

4. ERIKOISTUMISKOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN TARPEET ERI NÄKÖKULMISTA

4.1 ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEEN LIITTYVÄT SELVITYKSET

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöllisistä kehittämistarpeista on tehty perusteellisia selvityksiä, joista kattavimmat ovat olleet opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asettamien selvityshenkilöiden Hannu Puolijoen ja Anja Tuulosen raportti⁹ sekä sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän raportti ”Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen uudistamistarpeet”¹⁰. Näissä selvityksissä, kuten myös Taina Autin tekemässä, STM:n tilaamassa esiselvityksessä, erikoislääkärikoulutuksen ohjauksesta, on lisäksi otettu kantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen ja koordinaation kehittämistarpeisiin. Erikoislääkärimäärien kehittymistä on selvitetty myös ERVA-alueittain.

4.2 STM:N OHJAUKSEN KEHITTÄMISEN TARPEET

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa ja sen ohjauksessa on todettu useita kehittämiskohteita. Koulutusmäärien ennakointia sekä koulutuksen kohdentamista eri erikoisalojen välillä on syytä parantaa. Selvityksissä on käynyt ilmi, että eräillä lääketieteen erikoisaloilla on ylikoulutusta ja toisaalta eräillä erikoisaloilla koulutusmääriä tulisi lisätä. Erikoislääkäreiden alueellinen jakautuminen vaihtelee suuresti ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä keskussairaaloissa on erikoisaloja, joihin ei ole saatu yhtään viranhoitajaa. Perusterveydenhuollossa erikoislääkäritilanne on kohtuullinen isommissa kunnissa, jotka sijaitsevat ydinkasvialueilla. Toisaalta pienissä kunnissa on vaikeuksia kaikessa lääkärirekrytoinnissa. Erikoishammaslääkäreistä on pula kaikilla hammaslääketieteen erikoisaloilla ja erikoishammaslääkärien määrissä on suuria eroja maan eri osissa. Terveyspalvelujärjestelmässä tapahtuu myös muutoksia, jotka vaikuttavat erikoislääkärien työn sisältöön. Palvelujärjestelmän näkökulmasta onkin keskeistä, että erikoislääkärikoulutuksessa huomioidaan työelämän asettamat muutostarpeet.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus on hallinnollisesta näkökulmasta ja koulutuksen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa on vastuu terveyspalvelujärjestelmästä kokonaisuutena, mukaan lukien henkilöstö.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan EVO-koulutusrahoitusta uudistetaan osana palvelujärjestelmän uudistamista. Osana hallitusohjelman mukaista EVO-rahoituksen kokonaisuudistusta sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt kahta selvityshenkilöä selvittämään lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen osalta muun

⁹ Puolijoki H & Tuulonen A, Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen arviointi. STM selvityksiä 2007:47.

¹⁰ Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen uudistamistarpeet. Erikoislääkärikoulutustyöryhmän loppuraportti. STM selvityksiä 2011:17.

muassa sitä, miten EVO-koulutuskorvausta voidaan nykyistä paremmin kohdentaa vastaamaan eri alueilla olevaa tarvetta eri erikoisaloilla sekä vastaamaan työelämän tarpeisiin nykyistä paremmin. Lisäksi selvityshenkilöitä on pyydetty esittämään ehdotuksensa siitä, mitä asioita tulee ottaa huomioon siirrettäessä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus sosiaali- ja terveysministeriöön niin yliopistojen kuin palvelujärjestelmän kannalta. Selvityksissä on myös huomioitava se, miten kansallisella koordinaatiolla voidaan ohjata EVO-koulutuskorvausta ja sen jakautumista koulutuksesta syntyneiden kustannusten mukaisesti alueelliset työelämän tarpeet huomioon ottaen.

Selvityshenkilöiden toimeksianto päättyi 30.9.2013 ja mahdolliset selvitysten perusteella ilmenevät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitukseen liittyvät lainsäädäntömuutokset toteutetaan kun kolmesta eri esiselvityksestä¹¹ on muodostettu yhtenäinen kokonaisuus sosiaali- ja terveysministeriössä.

4.3 OKM:N ROOLIN MUUTTAMISEN TARPEET

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausta ja kehittämistä on vaikeuttanut vastuun jakautuminen kahdelle eri ministeriölle. Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastannut koulutuksen säätelystä (erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista), vaikka sosiaali- ja terveysministeriö vastaa erikoislääkärikoulutuksen rahoituksesta ja palvelujärjestelmän eli pääkouluttajan ohjauksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei myöskään ole asiantuntemusta terveystalouden palvelujärjestelmän tarpeista, lääketieteen ja hammaslääketieteen alojen kehityksestä ja lääkäreiden jatkokoulutustarpeista, kuten sosiaali- ja terveysministeriöllä on. Koulutuksesta säätäminen tutkintoina on hidastanut ja jäykistänyt koulutukseen liittyvää päätöksentekoa ja joissain tapauksissa erikoisalojen kehittämistä.

Valtioneuvoston hyväksymän Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2011 - 2016 mukaan yleisenä tavoitteena on selkeyttää koko korkeakoulututkintojärjestelmää, että korkeakoulututkinnon jälkeen tarvittava laaja osaaminen hankitaan korkeakouluissa tutkintoa täydentävinä erikoistumiskoulutuksina. Koulutuksille luodaan laadunvarmistusjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä jätti esityksensä korkeakoulutettujen erikoistumiskoulutukseksi kesäkuussa 2013.

Nykyisellä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksella on vaikeaa vastata riittävän nopeasti ja joustavasti koulutuksen kehittämiseen erikoisalojen kehitystä ja palvelujärjestelmän tarpeita vastaavasti. Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus on hallinnollisesta näkökulmasta ja koulutuksen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisempaa siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, joka vastaa eri erikoisalojen ohjauksesta kokonaisuutena. Erikoislääkärikoulutuksesta ei ole enää tarpeen säätää tutkintoon johtavana koulutuksena, koska kyse ei ole luonteeltaan ja toteutustavaltaan yliopiston muihin tutkintoihin rinnastuvasta koulutuksesta, vaan työssäoloaikana tarjottavasta palvelujärjestelmän tarpeisiin vastaavasta erikoistumisesta.

¹¹ Oukka AL, Haglund C, Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen EVO-rahoituksen kehittäminen

¹¹ Kejonen P, Hoitosektorin EVO-koulutusrahoituksen esiselvitys

¹¹ Kananoja A, Sosiaalihuollon erityisvaltionosuuden (EVO) esiselvitys

4.4 PALVELUJÄRJESTELMÄN NÄKÖKULMA

Selvitysten perusteella valtakunnallisesti suurin määrällinen lääkärivaje on psykiatreista, radiologeista ja sisätautilääkäreistä. Kaikkien yliopistojen (ERVA-alueiden) alueella on tehty viimeisen viiden vuoden aikana kartoitus erikoislääkärimäärästä, koulutuspaikoista, koulutusmääristä, erikoislääkäreiden ikäjakaumasta ja eläkkeelle siirtymisestä¹². Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Vaasan sairaanhoitopiirien selvityksessä selvitettiin myös erikoishammaslääkäritilanne. Näiden tietojen pohjalta voitaneen ennustaa lähivuosien tilannetta ja koulutustarvetta. Selvityksissä on käynyt ilmi, että on erikoisaloja, joilla ilmeisesti tapahtuu ylikoulutusta ja toisaalta erikoisaloja, joilla vastaavasti tulisi koulutusmääriä lisätä. Erikoislääkäreiden alueellinen jakautuminen vaihtelee suuresti ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä keskussairaaloissa on erikoisaloja, joihin ei ole saatu yhtään viranhoitajaa. Tämä vaikuttaa myös merkittävästi mahdollisuuden toteuttaa erikoislääkärikoulutusta noissa sairaaloissa. Jos koulutus halutaan toteuttaa laadukkaasti, erikoislääkärikoulutuksessa oleva lääkäri sitoo erikoistumisensa alkuvaiheessa koulutusyksikön erikoislääkäreiden voimavaroja. Kokemuksen karttuessa erikoistuva lääkäri sen sijaan on palvelujärjestelmässä tärkeä voimavara. Siksi on tärkeää, että organisaatiossa on oikeassa suhteessa erikoistuvia lääkäreitä ja erikoislääkäreitä.

Perusterveydenhuollon erikoislääkäritilanne on kohtuullinen isommissa kunnissa, jotka sijaitsevat ydinkasvialueilla. Toisaalta pienissä kunnissa on vaikeuksia kaikessa lääkärirekrutoinnissa. Lähivuosina perusterveydenhuollossa toimivista erikoislääkäreistä siirtyy eläkkeelle merkittävä osa, eikä nyt koulutuksessa olevien määrä riitä kattamaan syntyvää vajetta, joka jo ennestään on merkittävä.

Erikoishammaslääkäreistä on pula kaikilla hammaslääketieteen erikoisaloilla ja erikoishammaslääkärien määrissä on suuria eroja maan eri osissa. Koulutukseen suunnattua rahoitusta kehittämällä pitäisi löytää keinot, joilla voidaan kannustaa sairaaloita ja terveyskeskuksia perustamaan lisää koulutusvirkoja. Erityisesti terveyskeskusten roolia erikoishammaslääkärikoulutuksessa olisi lisättävä.

Nykyinen järjestelmä, jossa erikoislääkärikoulutuksen vastuu on ollut yliopistoilla, on toiminut koulutuksen järjestämisen näkökulmasta hyvin. Yliopistot ovat vastanneet koulutuksen sisällöstä, teoreettisesta koulutuksesta, nimenneet koulutusohjelmien vastuuhenkilöt, järjestäneet valtakunnallisen kuulustelun, tarkistanut palvelujen riittävyden ja antaneet todistuksen suoritetusta tutkinnosta. Yliopistot ovat säännöllisesti päivittäneet yhteiset erikoistumiskoulutuksen pysyväämääräykset, joita on valtakunnallisesti noudatettu. Yliopistojen kliinisillä professoreilla ja opettajilla on keskeinen rooli erikoislääkärikoulutuksen teoreettisen ja osin käytännöllisen koulutuksen ja kehittämisen kannalta. Koulutuksen käytännön palvelut on suoritettu palvelujärjestelmän sairaaloissa ja terveyskeskuksissa.

Nykyinen menettely, jossa koulutus on säädetty tutkinnoksi valtioneuvoston asetuksella, on jäykkä ja hidas tapa reagoimaan palvelujärjestelmän tarpeisiin ja muutoksiin, joita nykyinen nopea palvelujärjestelmän organisaatorakenteen muutos ja lääketieteen kehitys edellyttäisivät.

¹² Parmanne P, Heikkilä T, Meretoja O, Backman T, Ikonen T, Sipilä J, Rellman J, Tertsunen A, Halila H, Useille erikoisaloille tarvitaan lisää lääkäreitä, Suomen Lääkärilehti 12/2013

4.5 YLIOPISTON NÄKÖKULMA

Yliopistolla on pitkä perinne erikoislääkärikoulutuksen toteuttajana ja yliopiston roolia erikoislääkärikoulutuksessa tuleekin edelleen vahvistaa, jotta säilytettäisiin ja parannettaisiin erikoislääkärikoulutuksen koulutuksellista luonnetta myös muutosten keskellä olevassa terveystalvujärjestelmässä. Kansainvälistymisen myötä myös ulkomaisen koulutuksen mahdollistaminen osana erikoislääkärikoulutusta tulisi olla myös taloudellisesti mahdollista. Yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi valtakunnallista koordinoitua on tarpeen lisätä, samoin koulutustarpeen arviointia yhdessä palvelujärjestelmän kanssa. Erityisesti erikoistuvien lääkärien perehdytykseen koulutuksen aikana vaihtuvissa työpisteissä tulisi kiinnittää huomioita. Yhteistyötä terveystalvujärjestelmään tulee tiivistää myös erikoislääkärikoulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi.

Erikoislääkärikoulutuksen kehittämiseksi yliopiston piirissä tarvitaan entistä paremmat välineet koulutuksen etenemisen seuraamiseksi mikä

- mahdollistaisi yksilöllisen ohjauksen määrän lisäämisen
- mahdollistaisi koulutuksen henkilökohtaisemman suunnittelun ja seurannan
- nopeuttaisi erikoistuvien hallinnollisten asioiden asioitten käsittelyä (opinto-oikeushakemukset, välipäätökset, todistukset)
- mahdollistaisi tiedottamisen kehittämistä
- mahdollistaisi kouluttajakoulutusten suunnittelun ja järjestämisen
- mahdollistaisi systemaattisen koulutuksen arvioinnin

Yliopistojen hallinnollisen aseman muutosten takia yliopistot tarvitsevat kestävästä rahoitusjärjestelmän kattamaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuvat kulut. Koulutusyksiköiden laskelmat osoittavat, että kustannukset ovat 10 000-11 000 euroa/erikoistuva yliopistoille. Rahoituksen turvaamisen lisäksi yliopiston roolia koulutuksen kehittäjänä ja laadunvalvojana tulee kehittää ja vahvistaa.

4.6 ERIKOISTUVIEN LÄÄKÄRIEN JA HAMMASLÄÄKÄRIEN NÄKÖKULMA

Lääkäri 2008 -kyselytutkimuksen¹³ (Lääkäriliitto, Tampereen ja Kuopion yliopistot) mukaan 64 % nuorista lääkäreistä oli vähintäänkin melko tyytyväisiä omaan erikoislääkärikoulutukseensa. Lisäksi 76 % vastanneista katsoi, että koulutus vastasi erittäin tai melko hyvin heidän nykyistä työtään. Kyselyyn vastanneista neljä viidestä katsoi, että johtamiseen ja hallinnolliseen työhön oli saatavilla liian vähän opetusta.

Saman tutkimuksen mukaan nuorista lääkäreistä 95 % oli erikoislääkäreitä, erikoistumassa tai aikoi erikoistua. Erikoisalan valintaan vaikuttaneista tekijöistä tärkeimmät olivat alan monipuolisuus, työllisyysnäköymät, myönteiset työkokemukset alalla opiskeluaikana sekä alan kollegojen hyvä esimerkki.

Erikoistuvien lääkärien mukaan erikoislääkärikoulutuksen tulevia haasteita ja kehittämiskohteita ovat erityisesti perehdyttäminen ja ohjaus, sekä koulutuksen suunnit-

¹³ Heikkilä T, Vänskä J, Hyppölä H, Halila H, Virjo I, Mattila K, Kujala S, Isokoski M, Lääkäri 2008, STM julkaisu 2009:19

¹⁴ Koivumäki J, Auero M, Eerola A, Karaharju-Suvanto T, Korhonen s, Kottonen A, Näpänkangas R, Vinkka-Puhakka H, Nuori hammaslääkäri 2011, Suomen Hammaslääkäriliitto 2011.

telmallisuuden lisääminen. Lisäksi koulutuksen arviointia tulisi kehittää monipuoliseksi ja kattamaan koko koulutusajan. EVO-rahoitusta pitäisi myös kohdentaa koulutuksesta tosiasiallisesti aiheutuviin kustannuksiin. Erikoistuvat lääkärit kokevat, että vaatimus koulutuksen osittaisesta suorittamisesta yliopistosairaalan ulkopuolella aiheuttaa ongelmia erityisesti perheellisille nuorille lääkäreille. Toisaalta lääkärit kokevat, että työpaikan ulkopuolinen koulutus tulee turvata. Koulutukseen liittyviä hallinto- ja päätöksentekojärjestelmiä tulisi nykyisestään selkiyttää ja johtamiskoulutusta yhtenäistää valtakunnallisesti.

Hammaslääkäriliitto teki vuonna 2011 ensimmäisen Nuori hammaslääkäri - tutkimuksen¹⁴, jossa selvitettiin vuosina 2008-2010 laillistettujen hammaslääkärien olosuhteita ja toiveita. Heistä 3 % oli erikoistumassa, 11 % haluaisi ehdottomasti erikoistua ja 28 % todennäköisesti aikoo erikoistua. Yhteensä siis 42 % nuorista hammaslääkäreistä haluaisi erikoistua, mikä on selvästi enemmän kuin mitä erikoistumispaikkoja on tarjolla.

Erikoishammaslääkärikoulutus vaihtelee yliopistoittain. Eri alojen ja eri yliopistojen käytännöt eroavat toisistaan muun muassa siinä miten erilaiset palvelut lasketaan koulutukseksi. Valmistuneet ovatkin saaneet varsin kirjavan, vaihtelevan tasoisen koulutuksen. Koulutuksen sääntelyn ja ohjauksen toivotaan olevan samanlaisia riippumatta siitä, onko erikoistuja sairaalan tai terveystieteiden palveluksessa.

Erikoistuvat hammaslääkärit kokevat teoreettisen koulutuksen määrän vähäiseksi, lisäksi sen määrä ja laatu vaihtelee eri alojen ja eri yliopistojen välillä. Yliopistojen koulutusta antavilla klinikoilla ei aina ole saatavilla oman erikoisalalan seniorihammaslääkäriä, jota voisi konsultoida. Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaajapula johtaa vähitellen koulutuksen laadun heikkenemiseen.

Tärkein asia hammaslääkärien kannalta olisi kehittää erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitusta siten, että myös yliopistoille ohjautuisi rahoitusta, jolla he voivat mahdollistaa teoriakoulutuksen. Myös palvelujärjestelmän, jolle nykytilassa EVO-koulutuskorvaus ohjautuu, tulisi osallistua teoriakoulutuksen järjestämiseen. Erikoishammaslääkärikoulutuksen kaivattaisiin lisäksi valtakunnallista koordinaatiota, koulutuspaikkoihin koordinoijaa ja vastuuhenkilöä. Yliopistojen välille kaivattaisiin lisää yhteistyötä, esimerkiksi yhdessä yliopistossa vierailevan ulkomaisen huippuluentoisijan osaamista pitäisi paremmin pystyä hyödyntämään. Myös etäopetusmahdollisuuksia tulisi hyödyntää.

4.7 TYÖRYHMÄN YHTEENVETO ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRI KOULUTUKSEN KEHITTÄMISTARPEISTA

- Koulutusmäärien ennakkointia sekä koulutuksen kohdentamista eri erikoisalojen välillä on syytä parantaa. Selvityksissä on käynyt ilmi, että on lääketieteen erikoisaloja, joilla tapahtuu ylikoulutusta ja toisaalta erikoisaloja, joilla vastaavasti tulisi koulutusmääriä lisätä. Erikoislääkäreiden alueellinen jakautuminen vaihtelee suuresti ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä keskussairaaloissa on erikoisaloja, joihin ei ole saatu yhtään viranhoitajaa. Perusterveydenhuollon erikoislääkäritilanne on kohtuullinen isommissa kunnissa, jotka sijaitsevat ydinkasvualueilla. Toisaalta pienissä kunnissa on vaikeuksia kaikessa lääkärirekrutoinnissa. Erikoishammaslääkäreistä on pula kaikilla hammaslääketieteen klinisillä erikoisaloilla ja erikoishammaslääkärien määrässä on suuria eroja maan eri osissa.

- Nykyisellä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausrakenteella on vaikeaa vastata riittävän nopeasti ja joustavasti koulutuksen kehittämiseen erikoisalojen kehitystä ja palvelujärjestelmän tarpeita vastaavasti. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus on hallinnollisesta näkökulmasta ja koulutuksen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa on vastuu terveystalouden palvelujärjestelmästä kokonaisuutena, mukaan lukien henkilöstö. STM pystyy ottamaan koulutuksen määrällisessä ennakoinnista aiempaa vahvemman otteen, jos rahoitus pystytään kytkemään nykyistä selkeämmin koulutusmääriin. Rahoituksella ei ole tähän asti voitu riittävästi vaikuttaa eri erikoisalojen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärien kehitykseen, eikä rahoituksen avulla ole pystytty turvaamaan koulutuksen kehittämistä.
- Erikoistuvien määrien kohdentumista eri erikoisaloille onkin työryhmän näkökulmasta syytä parantaa myös kehittämällä yliopistojen erikoistuvien valintaa koskevia menettelyjä. Työryhmän näkökulman mukaan valintamenettelyn kehittäminen aidoksi opiskelijavalinnaksi ilmoittautumisen sijasta olisi hyvä kehityssuunta. Valintamenettely tulee suunnitella yhteistyössä palvelujärjestelmän ja erikoistuvien edustuksen kanssa. Pitkällä aikajänteellä valtakunnallisen yhteisvalinnan mahdollisuutta koulutukseen tulee voida harkita, jotta varmistetaan riittävä ja tasapainoinen erikoislääkäri- erikoishammaslääkärimäärä eri erikoisaloilla.
- Erikoishammaslääkäreiden osalta koulutukseen suunnattua rahoitusta kehittämällä pitäisi löytää keinot, joilla voidaan kannustaa sairaaloita ja terveyskeskuksia perustamaan lisää koulutusvirkoja. Erityisesti terveyskeskusten roolia erikoishammaslääkärikoulutuksessa olisi lisättävä.
- Nykyinen järjestelmä, jossa erikoistumiskoulutuksen vastuu on ollut yliopistoilla, on koulutuksen järjestämisen näkökulmasta toiminut hyvin. Yliopiston vastuuta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa tulee edelleen vahvistaa. Sekä tämä työryhmä että aiemmat työryhmät ja selvityshenkilöt ovat todenneet, että yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi koulutuksen valtakunnallista koordinoitua on tarpeen lisätä, kuten myös koulutustarpeen arviointia yhdessä palvelujärjestelmän kanssa. Yhteistyötä tulee tiivistää myös erikoislääkärikoulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi. Näistä syistä STM:n yhteyteen on syytä perustaa aiemminkin ehdotettu valtakunnallinen koordinaatioelin, joka vastaa paitsi koulutuksen määrällisestä ennakoinnista, myös toimii erikoistumiskoulutuksen laadullisen kehittämistyön yhteistyöpisteenä.
- Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus on nykyään tutkintoon johtavaa koulutusta, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työryhmä pitää järjestelmää jäykkänä ja hitaana reagoimaan palvelujärjestelmän muuttuviin tarpeisiin, joita nykyinen nopea palvelujärjestelmän organisaatorakenteen muutos ja lääketieteen kehitys aiheuttavat. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia eli erikoisaloja on nykyisellään yhteensä 55. Nykytilanteessa jopa erikoisalojen nimikkeisiin tehtävät pienet muutokset vaativat esityksen yliopistoilta, asianmukaisen käsittelyn OKM:ssä

lausuntokierroksineen ja asiasta tehtävän päätöksen valtioneuvostossa. Erikoislääkärikoulutuksesta ei ole tarpeenmukaista säätää tutkintoon johtavana koulutuksena, koska kyse ei ole luonteeltaan ja toteutustavaltaan yliopiston muihin tutkintoihin rinnastuvasta koulutuksesta, vaan työssäoloaikana tarjottavasta työelämän tarpeista lähtevästä erikoistumisesta. Koulutuksen tutkimuotoisuus ei myöskään ole edellytys laillistukselle, jonka edellytyksistä säädetään STM:n lainsäädännössä.

- Yliopistot tarvitsevat kestävän rahoituksen kattamaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheuttamat kulut. Rahoituksen turvaamisen lisäksi yliopiston tehtäviä ja vastuuta koulutuksen kehittäjänä ja laadunvalvojana tulee kehittää ja vahvistaa. Erikoislääkärikoulutuksen kehittämiseksi yliopiston piirissä tarvitaan entistä paremmat välineet ja valvonta koulutuksen etenemisen seuraamiseksi. Erikoistuvien lääkärrien mukaan erikoislääkärikoulutuksen tulevia haasteita ja kehittämiskohteita ovat erityisesti perehdyttäminen ja ohjaus, sekä koulutuksen suunnitelmallisuuden lisääminen. Lisäksi koulutuksen arviointia tulisi kehittää monipuoliseksi ja kattamaan koko koulutusajan. Erikoishammaslääkärikoulutus vaihtelee yliopistoittain. Tärkein asia hammaslääkärrien kannalta olisi kehittää erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoitusta siten, että myös yliopistoille ohjautuisi rahoitusta, jolla ne voivat mahdollistaa riittävän teoriakoulutuksen. Yliopistojen laskelmien mukaan niiden kustannukset ovat noin 10 000-11 000 euroa erikoistuvaa lääkäriä kohden.

Työryhmä on yksimielinen, että erikoislääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen hallinnollisella siirrolla voitaisiin tiivistää koulutuksen yhteyttä palvelujärjestelmään, mikä edistää riittävien, laadukkaiden ja yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvuiden saamista koko maassa. Terveystalvupalvelujärjestelmässä tulee olla riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä. Uudistuksen perimmäisenä tavoitteena olisi parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausta, jotta palvelujärjestelmän muutoksiin pystytään tarvittaessa joustavasti vastaamaan myös erikoistumiskoulutuksen keinoin. Lisäksi uudistuksella pyrittäisiin turvaamaan eri erikoisalojen tasapainoinen määrällinen kehitys. Tämä edellyttää paitsi koulutusmäärien aiempaa parempaa ennakkointia, myös koulutukseen valittavien tarkempaa ohjausta ja valintamettelyjen kehittämistä.

Uudistuksen strategisena tavoitteena on parantaa erikoislääkärikoulutuksen laatua, tehokkuutta ja työelämävastaavuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kansallista koordinaatiota vahvistetaan ja varmistetaan kansallisen kehittämisen yhteys kansainväliseen kehitykseen aiempaa paremmin. Sosiaali- ja terveystalvministeriölle annetaan koulutuksen sisällöllisessä ja määrällisessä koordinaatiossa aiempaa selkeämpi asema. Yliopistojen asemaa erikoislääkärikoulutuksen laadun turvaamisessa on määrä vahvistaa myös rahoitusohjauksen keinoin. Koordinaatiota tulee vahvistaa myös suhteessa muihin sosiaali- ja terveystalvialan koulutuksiin, jotta pystytään aiempaa paremmin huomioimaan eri ammattiryhmien väliset työnjaolliset muutokset sekä palvelurakenteen muutokset. Erikoislääkärikoulutuksen tehokkuutta lisätään niin, että koulutuksen rahoitus kohdennetaan yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla eri erikoisaloille.

5 TYÖRYHMÄN ESITYKSET

1. Esityksellä ehdotetaan koulutuksen hallinnollinen vastuu siirrettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä sosiaali- ja terveysministeriöön. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin ammattihenkilölaissa sekä ammattihenkilölain nojalla säädettävässä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa työryhmän raportin liitteenä olevalla tavalla.
2. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus eivät olisi enää tutkintoon johtavaa koulutusta, vaan yliopistojen tutkintojen jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Koulutuksesta ja sen yhteistyöelimistä säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vastaavaan tapaan kuin voimassaolevassa valtioneuvoston asetuksessa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta annettava asetus sisältäisi säännökset koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, koulutuksen suorittamisesta sekä koulutuksesta annettavista todistuksista. Yliopistot vastaisivat jatkossakin koulutuksen sisällöstä ja sen kehittämisestä sekä ottaisivat koulutettavat koulutusohjelmiin. Ehdotetulla lailla kumottaisiin voimassa oleva erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri- tutkinnosta annettu valtioneuvoston asetus (420/2012).
3. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella. Neuvottelukunnalle ehdotetaan erillistä koordinaatiojaostoa, joka vastaisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallisesta koordinaatiosta ja koulutuksen kehittämisen edistämisestä. Jaostossa olisi jäsenet STM:n ja OKM:n lisäksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta antavista yliopistoista, julkisesta ja yksityisestä palvelujärjestelmästä, alan ammattijärjestöistä, erikoistuvien lääkärien ja hammaslääkärien edustus sekä jäsen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta. STM:n edustaja toimisi jaoston puheenjohtajana.
4. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin on palvelujärjestelmälle maksettu EVO-koulutuskorvauksia. Työryhmä on perehtynyt 30.9.2013 sosiaali- ja terveysministeriölle luovutettuihin EVO-esiselvityksiin. Työryhmä esittää lainsäädäntöä kehitettävän siten, että EVO-koulutuskorvauksia voitaisiin jatkossa maksaa yliopistoille ja yliopiston hyväksymää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta tuottaville muille organisaatioille, mikä mahdollistaisi myös työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koulutuskorvausten yhdenmukaistamisen samaan järjestelmään muiden erikoisalojen koulutusten kanssa. Työryhmä esittää, että tämä asia sisällytetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin. Työryhmä esittää myös korvausjärjestelmän yksinkertaistamista siten, että korvaus kohdennetaan koulutuskaukausten mukaan rahan seurattessa erikoistuvaa lääkäriä tai hammaslääkäriä koulutussuunnitelman mukaisesti. Tämä lisäisi järjestelmän

läpinäkyvyyttä, kun korvaus kohdennetaan suoraan sinne, missä kulu syntyy. EVO-korvausten maksaminen tulee sitoa koordinaatiojaoksen luoman valtakunnallisen strategian mukaiseen laadukkaaseen koulutukseen ja arvioon eri erikoisalojen koulutustarpeesta, jolloin EVO-korvaukset kohdentuvat työelämälähtöisesti työvoimatarpeen mukaisesti. Tämä lisäisi sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuuksia ohjata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta työelämälähtöisesti. EVO-uudistuksessa on kuitenkin turvattava yliopistosairaaloiden ja muiden koulutusyksiköiden toimintaresurssit.

5. Työryhmä näkee erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksessa keskeisenä asiana kohdassa neljä esitetyn rahoitusohjauksen lisäksi koulutuksen järjestämisen kehittämisen aiempaa johdonmukaisemmaksi ja suunnitelmallisemmaksi. Työryhmä esittää, että yliopistot ryhtyvät valmistelemaan läpinäkyvää järjestelmää koulutukseen ottamiseksi yhdessä palvelujärjestelmän ja erikoistuvien lääkärin ja hammaslääkärin kanssa. Työryhmä esittää myös, että yliopiston, palvelujärjestelmän ja alueellisten neuvottelukuntien tulee luoda toimintamalli erikoistuvan lääkärin yhtenäisen, sisältäen tarkoituksenmukaisen koulutuskokonaisuuden turvaamiseksi. Koulutuksen laadun kehittämiseksi ja turvaamiseksi työryhmä esittää, että EVO-rahoitusta voitaisiin maksaa ainoastaan niille organisaatioille, jotka sitoutuvat jatkuvaan laadunvarmistukseen esimerkiksi organisaatioissa tapahtuvan koulutuksen arvioinnin avulla.
6. Työryhmä esittää, että erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvät liitteissä esitetyt säädösmuutokset tulisivat voimaan 1.1.2015. Lain voimaantulon jälkeen sekä koulutuksessa olevat että uudet koulutuksensa aloittavat siirtyvät uuden järjestelmän piiriin. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin. Työryhmä esittää, että koordinaatiojaosto perustettaisiin syksyllä 2014, jotta se voisi aloittaa toimivallan mukaisen valmistelun lain tultua voimaan.

Asettamispäätös

OKM/20/040/2012

4.5.2012

Jakelussa mainituille

Viite

Asia **Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten ohjauksen siirron valmistelevan työryhmän asettaminen 21.12.2012 päättyväksi toimikaudeksi**

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan parhaillaan uutta Valtioneuvoston asetusta erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista. Asetuksen valmistelua edelsi vuosien valmistelutyö opetus- ja kulttuuriministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä. Lisäksi eri selvityshenkilöt ja työryhmät¹ ovat tehneet useita ehdotuksia vuosien varrella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämiseksi. Useiden ehdotusten eteenpäin vieminen pysähtyi vuosiksi kahden eri ministeriön, yliopistojen ja palvelujärjestelmän välisiin toimivaltakysymyksiin ja joidenkin erikoisalojen vaikeisiin sisältökysymyksiin. Asetuksen valmistelun yhteydessä sovittiinkin, että toimivaltakysymyksiä tullaan tarkastelemaan uudelleen.

Valtioneuvoston 15.11.2011 hyväksymässä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa päätettiin siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus opetus- ja kulttuuriministeriöstä (OKM) sosiaali- ja terveysministeriöön (STM) ja selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana EVO-koulutusrahoituksen uudistamista, jotta STM:n mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat.

Yliopistojen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädetään vielä toistaiseksi kahdessa asetuksessa eli erikoislääkärin tutkinnosta annetussa asetuksessa (678/1998) ja erikoishammaslääkärin tutkinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (316/2003). Yliopistojen koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaan yliopiston esityksestä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. OKM ei aseta sisällöllisiä tai määrällisiä tavoitteita palvelujärjestelmässä suoritettavalle erikoistumiskoulutukselle, eikä ennakoivaa tarvittavia koulutusmääriä.

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa erikoislääkärikoulutusta nk. koulutus-EVO-rahoituksella. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen 59-60 §:ien sekä STM:n asetuksen 67/2011 mukaan rahoitusta voidaan antaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yliopistollista sairaal-

¹ Tuulonen ja Puolijoki 2007, Autti 2009, STM 2011.

laa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettujen tutkintomäärien mukaan, taikka muulle terveydenhuollon toimintayksikölle siten kuin yliopistollista sairaalaa ylläpitävä kuntayhtymä ja yliopisto siitä keskenään sopivat suoritettujen yliopiston hyväksymien koulutuskuukausien mukaan. EVO-rahoitusta ei lain mukaan voi kohdentaa yliopistoille.

Tämän lisäksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1350/2004) nojalla sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuodeksi kerrallaan asetuksen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista suoritettavasta määrärahasta. Asetuksen 2 §:n mukaan työterveyslaitos voi maksaa yliopistoille korvausta niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee yhteistyötä yliopistojen ja palvelujärjestelmän kanssa erikoislääkärikoulutusta koskeissa sisältö- ja kehittämiskysymyksissä. Ministeriö tekee myös palvelujärjestelmän työvoimatarpeista lähtevää määrällistä arviota koulutustarpeesta, sekä osallistuu sosiaali- ja terveysalan työvoimaennakointityöhön.

Yliopistot myöntävät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot asetuksen mukaisesti. Ne vastaavat koulutusohjelmien sisällöistä sekä koordinoivat koulutusta (tekevät koulutussuunnitelmat, hyväksyvät koulutuspaikat, valvovat koulutuksen laatua, järjestävät teoreettista kurssimuotoista koulutusta, laativat ja arvioivat erikoislääkärikuulustelut). Lisäksi eräissä tapauksissa yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen toteutukseen ja ovat jossain määrin käyttäneet myös omaa rahoitustaan erikoislääkärikoulutuksen järjestämiskustannuksiin.

Suuri osa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien perus- ja erikoistason diagnostiikassa ja hoitotoimenpiteissä. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohjauksesta sekä toimipaikkakoulutuksesta. Selvitysten mukaan opetus- ja tutkimustoiminnan aiheuttamat lisäkustannukset ovat noin 10 % erikoissairaanhoidon toimintamenoista ja erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen osuus on tästä kokonaisuudesta noin 2/3. Huolimatta koulutus-EVO-määrärahan tason ajoittaisesta tarkistuksesta, opetuksesta aiheutuvien kustannusten ja EVO-korvauksen välinen ero on kasvanut jatkuvasti 2000-luvulla. Vuonna 2008 opetuksesta aiheutuneiden kustannusten ja EVO-korvauksen välisen eron arvioitiin olevan noin 50 miljoonaa euroa.

Järjestelmässä on seuraavia tehostettavia piirteitä:

- koulutuksen sisällöllisen työelämävastaavuuden parantaminen; palvelujärjestelmän tarpeisiin vastataan viiveellä ja jähmeästi, koska kyse on säädöksiin perustuvasta tutkintokoulutuksesta
- koulutusmäärien ennakointi, koulutuksen kohdentaminen erikoisalojen välillä
- koulutukseen ohjautuvan STM:n rahoituksen kohdentaminen; rahoituksella ei ole voitu riittävästi vaikuttaa eri erikoisalojen erikoislääkäri- ja hammaslääkärimäärien kehitykseen, eikä rahoituksen avulla ole pystytty turvaamaan koulutuksen kehittämistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat tänään päättäneet asettaa työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollisen vastuun siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmän tulee lähestyä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta koko sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen näkökulmasta. Työn määräajaksi on päätetty 21.12.2012.

Työryhmän tehtävänä on:

- valmistella siirron vaatimat tarvittavat säädösmuutokset molemmille hallinnonaloille
- laatia ehdotukset toimenpiteistä, joilla vahvistetaan STM:n ohjausta erikoislääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksessa
- tehdä ehdotukset sekä säädösmuutosesitykset tarvittavista yhteistyörakenteista huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuskokonaisuus
- laatia ehdotus koulutuksen rahoituksesta siten, että mahdollisuudet opetuksen laadusta huolehtimiseen paranevat niin palvelujärjestelmässä kuin yliopistoissakin.
- määritellä rahoituksen ja koulutuksen toteutukseen liittyvät palvelujärjestelmän, yliopistojen ja opiskelijoiden vastuut ja velvollisuudet
- tehdä toimeenpanosuunnitelma mahdollisine siirtymäaikoineen

Työryhmään kuuluvat seuraavat jäsenet:

Varatoiminnanjohtaja Hannu Halila, Suomen Lääkäriliitto

Toiminnanjohtaja Matti Pöyry, Suomen Hammaslääkäriliitto

Lääketieteen yksikön johtaja Matti Lehto, Tampereen yliopisto

Dekaani Kari Majamaa, Oulun yliopisto

Lääketieteen laitoksen johtaja Jukka Pelkonen, Itä-Suomen yliopisto

Varadekaani Anne Pitkäranta, Helsingin yliopisto

Dekaani Tapani Rönnemaa, Turun yliopisto

Professori Risto-Pekka Happonen, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Ylilääkäri Päivi Hirso, Oulun kaupunki

Professori Heikki Löppönen, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Toimialuejohtaja ylilääkäri Eija Tomás, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Lääkintöneuvos Pirjo Pennanen, Valvira

Johtaja Liisa-Maria Voipio-Pulkki, sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkintöneuvos Anne Nordblad, sosiaali- ja terveysministeriö

Lakimies Mari Laurén, sosiaali- ja terveysministeriö

Lääkintöneuvos Taina Autti, sosiaali- ja terveysministeriö

Hallitussihteeri Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö

Ylitarkastaja Johanna Moisio, opetus- ja kulttuuriministeriö

Työryhmän puheenjohtajana toimii ylijohtaja Päivi Sillanaukee sosiaali- ja terveysministeriöstä ja varapuheenjohtajana johtaja Kirsi Kangaspunta opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon säännökset naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

Työryhmän sihteereinä toimivat lääkintöneuvos Taina Autti ja ylitarkastaja Johanna Moisio. Työryhmä voi tarvittaessa käyttää apunaan muita asiantuntijoita.

Työryhmälle ei makseta kokouspalkkioita, sen sijaan asianmukaiset työryhmän kokouksista aiheutuvat matkakustannukset korvataan.

Jukka Gustafsson
Opetusministeri

Maria Guzenina-Richardson
Peruspalveluministeri

Hannu Sirén
Johtaja

Eija Koivuranta
Johtaja

Jakelu: työryhmän jäsenet, puheenjohtaja, varapuheenjohtaja

Tiedoksi: opetusministeri Gustafsson
peruspalveluministeri Guzenina-Richardson
sosiaali- ja terveysministeri Risikko

valtiosihteeri Kosunen
erityisavustaja Kalenius
OKM/KTPO ja AIPO
OKM/VIY
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen yliopisto
Oulun yliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Suomen yliopistot Unifi ry
Suomen Lääkäriliitto
Suomen Hammaslääkäriliitto
Valvira

19.12.2012

OKM024:00/
2012**ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUSTEN OHJAUksen
SIIRTOA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN JATKOAIKAPÄÄTÖS**

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen siirtoa valmisteleva työryhmä on jättänyt 18.12.2012 opetus- ja kulttuuriministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle väliraporttinsa ja hakenut vuoden jatkoaikaa työllensä. Työryhmän mukaan sen työ edellyttää vielä työryhmän esitystä tarvittavista lainsäädännön muutoksista STM:n hallinnonalalla, jota ei annetuissa määräajassa ole voitu tehdä. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen vaikuttava palvelurakennemuutos on vielä kesken. Tämän lisäksi ennen lopullisia ehdotuksia työryhmä tarvitsee työterveyshuollon koulutusta selvittävän työryhmän esitykset sekä koulutus-evoa selvittävien henkilöiden raportit. Työryhmän työ edellyttää lisäksi vielä säädösvalmistelua, joka liittyy 1.3.2013 alkavan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevan lain valmisteluun. Lisäksi OKM:n kaikkien koulutusalojen erikoistumiskoulutuksen kokonaisuutta pohtiva työryhmä saa esityksensä myös valmiiksi maaliskuussa 2013.

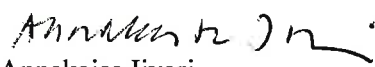
Työryhmä on kuitenkin päässyt yhteisymmärrykseen väliraportissa mainituista asioista, joihin ei ole enää syytä palata, vaan jatkoaika käytetään työn loppuunsaattamiseen. Työryhmä esittää, että jatkovalmistelu etenisi seuraavasti vuonna 2013:

- maaliskuun lopussa kokous, jolloin käsitellään lakitekstilunnosta ja OKM:n erikoistumiskoulutustyöryhmän esityksiä
- elokuun lopussa kokous, jolloin käsitellään lausuntokierroksen tuloksia
- lokakuun lopussa kokous, jolloin käsitellään evo-selvityshenkilöiden raportteja ja rahoitusta
- ja marraskuussa raportin hyväksymiskokous

Sosiaali- ja terveysministeriö on tänään päättänyt jatkaa työryhmän toimikautta 31.12.2013 asti.

Peruspalveluministeri

Johtaja

Maria Guzenina-Richardson
Annakaisa Iivari

LIITTEET Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen siirtotyöryhmän raportti

JAKELU Työryhmän puheenjohtaja Eija Koivuranta
Työryhmän jäsenet

TIEDOKSI sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko
valtiosihteeri Pia Pohja
erityisavustaja Ulla heinola
STM/HTO ja STO
STM Kirjaamo

TIIVISTELMÄ ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN OHJAUKSEN SIIRROSTA JA SEN EDELLYTTÄMISTÄ SÄÄDÖSMUUTOKSISTA

Valtioneuvosto päätti 15.12.2011 hyväksymässään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirtämisestä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Uudistuksen tavoitteena on parantaa erikoislääkärikoulutuksen laatua, tehokkuutta ja työelämävastaavuutta sekä vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriön asemaa koulutuksen sisällön ja määrän koordinoijana. Tavoitteena on vahvistaa koordinaatiota myös suhteessa muihin terveydenhuollon koulutuksiin, jotta eri ammattiryhmien väliset työnjaot ja palvelurakenteen muutokset voidaan ottaa huomioon aikaisempaa paremmin. Uudistuksen tavoitteena on myös turvata eri erikoisalojen tasapainoinen kehitys. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei olisi jatkossa tutkintoon johtavaa koulutusta vaan yliopistossa suoritettavaa tutkinnon jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Yliopistojen asemaa erikoislääkärikoulutuksen laadun turvaamisessa on tarkoituksena vahvistaa rahoitusohjauksen keinoin.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirto sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan toteutettavaksi ottamalla terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin säännökset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöstä mm. opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Nykyinen asetus erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnosta (420/2012) ehdotetaan kumottavaksi.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettu yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksen sijasta sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yleislääketieteen erityiskoulutuksen sisällöstä ja toteuttamistavasta on tällä hetkellä säännös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä. Tämä säännös ehdotetaan kumottavaksi ja samansisältöinen säännös yleislääketieteen erityiskoulutuksesta on tarkoitus sisällyttää edellä mainittuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon neuvottelukunnasta, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Ammattihenkilöasetuksen 41 §:n 2 momentin mukaan neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella. Neuvottelukunnan yhteyteen esitetään perustettavaksi koordinaatiojaosto, joka vastaisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallisesta koordinoinnista ja kehittämisestä. Koordinaatiojaoston kokoonpanoa ja tehtäviä koskevat säännökset ehdotetaan lisättäväksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun asetukseen (19 a ja 19 b §).

Ehdotetut muutokset on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.2015 lukien.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirrosta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle on päätetty valtioneuvoston 15.12.2011 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Tarkoituksena on parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallista strategista ohjausta, koulutusmäärien parempaa ennakointia ja kohdentamista sekä vahvistaa yliopistojen roolia koulutuksen sisällöllisessä ja laadullisessa ohjauksessa. Uudistuksella vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asemaa koulutuksen koordinoijana.

Koulutuksen ohjauksen siirto ehdotetaan toteutettavaksi muuttamalla terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei olisi jatkossa tutkintoon johtavaa koulutusta vaan yliopistotutkinnon jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta, koulutukseen ottamisen perusteista sekä koulutuksen pituudesta. Nykyinen valtioneuvoston asetus erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista (420/2012) ehdotetaan samalla kumottavaksi.

Tarkemmat säännökset erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöstä mm. opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään tällä hetkellä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 §:ssä. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 § ehdotetaan kumottavaksi ja samansisältöinen säännös on tarkoitus sisällyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston perustamista terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteyteen. Koordinaatiojaoston perustamisesta ehdotetaan säädettäväksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:n 2 momentissa. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutustarpeita sekä tehdä aloitteita erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojaoston tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

SISÄLLYS

YLEISPERUSTELUT

- 1 Nykytila
 - 1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö
 - 1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU-lainsäädäntö
 - 1.3 Nykytilan arviointi
- 2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset
- 3 Esityksen vaikutukset
 - 3.1 Taloudelliset vaikutukset
 - 3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan
 - 3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset
- 4 Asian valmistelu
 - 4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto
 - 4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen
- 5 Riippuvuus muista esityksistä

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

- 1 Lakiehdotuksen perustelut
- 2 Tarkemmat säännökset ja määräykset
- 3 Voimaantulo
- 4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

LAKIEHDOTUKSET

LIITE

Rinnakkaistekstit

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen historia

Erikoislääkärikoulutus siirtyi vuonna 1986 ja erikoishammaslääkärikoulutus vuonna 1984 yliopistojen tutkintomuotoiseksi koulutukseksi. Sitä ennen erikoislääkärikoulutusta olivat ohjanneet alueelliset lääkäriyhdistykset ja Suomen Lääkäriliitto. Viranomaistoiminnaksi erikoislääkärikoulutuksen ohjaus tuli vuonna 1960, jolloin valtioneuvoston asettama spesialiteettineuvottelukunta vastasi erikoislääkärikoulutuksen koulutusvaatimusten hyväksymisestä ja erikoislääkärien oikeudet myönsi lääkintöhallitus. Hammaslääkäreiden erikoistumista ohjasi Läkintöhallituksen hammaslääkärien spesialiteettineuvottelukunta.

Valtioneuvoston asetus erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkinnoista

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 1 momentin mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu) säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken ja koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopiston esityksestä opetusministeriön asetuksella.

Yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004) säädetään yliopistoissa suoritettavista alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista sekä tieteellisistä ja taiteellisista jatkotutkinnoista. Sen sijaan erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkinnoista, jotka ovat ammatillisia jatkotutkintoja, säädetään erikseen erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (420/2012). Asetuksessa säädetään erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvästä koulutusvastuusta eli yliopistoista, joissa erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkintoon johtavaa koulutusta annetaan. Muut kuin asetuksessa mainitut yliopistot eivät voi järjestää erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkintoon johtavaa koulutusta eivätkä asetuksessa mainitut yliopistot voi luopua koulutuksen järjestämisestä ilman asetuksen muutosta.

Erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien tutkinnoista annettu asetus sisältää säännökset lisäksi koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, tutkinnon suorittamisesta sekä koulutuksen yhteistyöelimistä.

Erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärintutkintoon johtava koulutus järjestetään erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina. Erikoislääkärien tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on yhteensä 50 ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Erikoishammaslääkärien tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on viisi ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen kolme tai kuusi vuotta. Erikoislääkärikoulutusta suorittamaan voidaan yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaisen valtioneuvoston asetuksen (420/2012) mukaisesti ottaa henkilö, joka on saanut oikeuden tai luvan harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Erikoishammaslääkärien koulutusta suorittamaan voidaan ottaa henkilö, joka on saanut oikeuden tai luvan harjoittaa Suomessa hammaslääkärien ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on

työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärinä kliinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta. Erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnon suorittamiseksi tulee toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä koulutusohjelmasta riippuen kolme, viisi tai kuusi vuotta. Koulutukseen sisältyy myös teoriaopintoja sekä yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoissalakohmainen kuulustelu.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toteutus, ohjaus ja rahoitus

Vähintään puolet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella (lukuun ottamatta yhtäoista asetuksessa mainittua erikoisalaa) ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa. Yliopisto voi kuitenkin myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

Yliopistot myöntävät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot asetuksen mukaisesti. Ne vastaavat koulutusohjelmien sisällöistä sekä koordinoivat koulutusta. Yliopistot tekevät koulutus suunnitelmat, hyväksyvät koulutuspaikat, valvovat koulutuksen laatua, järjestävät teoreettista kurssimuotoista koulutusta sekä laativat ja arvioivat erikoislääkärikuulustelut.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei aseta sisällöllisiä tai määrällisiä tavoitteita palvelujärjestelmässä suoritettavalle erikoistumiskoulutukselle, eikä ennakoi tarvittavia koulutusmääriä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ohjaa rahoitusta erikoistumiskoulutukseen yliopistojen rahoitusmallilla, mutta yliopistot voivat käyttää perusrahoitustaan koulutuksen järjestämiseen omilla päätöksillään.

Pääosa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä. Yliopistojen ohella myös palvelujärjestelmä on osallistunut teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kustannuksiin. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien perus- ja erikoistason diagnostiikassa ja hoitotoimenpiteissä. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohjauksesta sekä toimipaikkakoulutuksesta. Palvelujärjestelmä on saanut erityisvaltionosuus (EVO) -rahoitusta kattamaan koulutuksesta koituvia kuluja.

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta nk. EVO-rahoituksella. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen 59–60 §:n sekä lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksen perusteista vuonna 2013 annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 343/2013 mukaan rahoitusta voidaan antaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yliopistollista sairaalaa ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritettujen tutkintomäärien mukaan, taikka muulle terveydenhuollon toimintayksikölle suoritettujen yliopiston tai yliopistollisten sairaanhoitopiirien hyväksymien koulutuskuukausien mukaan. EVO-rahoitusta ei lain mukaan voi kohdentaa yliopistoille. Eräissä tapauksissa yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen toteutukseen.

Tämän lisäksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1350/2004) nojalla sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuodeksi kerrallaan asetuksen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin valtion varoista suoritettavasta määrärahasta. Asetuksen 2 §:n mukaan työterveyslaitos voi maksaa yliopistoille korvausta niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee yhteistyötä yliopistojen ja palvelujärjestelmän kanssa erikoislääkärikoulutusta koskevissa sisältö- ja kehittämiskysymyksissä. Ministeriö tekee myös palvelujär-

jestelmän työvoimatarpeista lähtevää määrällistä arviota koulutustarpeesta, sekä osallistuu sosiaali- ja terveysalan työvoiman ennakkointiin.

Terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lainsäädäntö

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, jäljempänä ammattihenkilölaki) ja asetuksen (564/1994, jäljempänä ammattihenkilöasetus) tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Potilasturvallisuuden ja potilaan oikeussuojan vuoksi on tärkeää, että terveydenhuollossa toimiva henkilöstö on asiantuntevaa ja ammattitaitoista. Lain tarkoituksen toteutuminen edellyttää, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet.

Ammattihenkilölain 2 §:n mukaan laillistettu ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Lääkäri ja hammaslääkäri ovat ammattihenkilölaissa tarkoitettuja ammattihenkilöitä, joten lääkärin tai hammaslääkärin ammatin harjoittaminen ja lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattinimikkeen käyttö edellyttää ammattihenkilölain mukaista laillistusta.

Ammattihenkilölain 4 §:ssä säädetään lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin osalta laillistusmenettelyistä. Laillistus antaa täydet oikeudet toimia laillistettuna lääkärinä, hammaslääkärinä, erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää oikeuden harjoittaa erikoislääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä erikoislääkärille, joka on suorittanut erikoislääkärin koulutuksen Suomessa. Vastaavasti oikeus harjoittaa erikoishammaslääkärin ammattia itsenäisesti laillistettuna ammattihenkilönä myönnetään erikoishammaslääkärille, joka on suorittanut erikoishammaslääkärin koulutuksen Suomessa.

Ammattihenkilölain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta. Säännöksen mukaan valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa.

Ammattihenkilöasetuksen (564/1994) 18 §:n mukaan valtioneuvosto kutsuu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitettuun neuvottelukuntaan enintään 12 jäsentä sekä kullekin henkilökohtaisen varajäsenen. Valtioneuvosto määrää jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten tulee edustaa terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, lääketieteellisiä ja hammaslääketieteellisiä tiedekuntia sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta vastaavia muita korkeakouluja ja oppilaitoksia. Jos jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, sosiaali- ja terveysministeriö kutsuu hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmistelua varten jaostoja, joiden tehtävät sen tulee määritellä. Neuvottelukunnan tulee kuulla terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattijärjestöjä ja työnantajatahoja sekä muita asiantuntijoita.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 19 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja koordinoita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen järjestämistä, sisältöä ja kehittämistarpeita sekä arvioida terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutustarvetta sekä

tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja siitä. Neuvottelukunnan tulee myös tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen uudistamisesta sekä seurata terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskinäistä ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tehdä aloitteita yhteistyön kehittämisestä.

1.2 Kansainvälinen kehitys ja EU-lainsäädäntö

Euroopan Unionin (EU) yksi keskeisistä tavoitteista on henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen jäsenvaltioiden väliltä. Jäsenvaltioiden kansalaisten osalta kyse on erityisesti oikeudesta harjoittaa ammattia itsenäisenä ammatinharjoittajana tai palkattuna työntekijänä muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa he ovat hankkineet ammattipätevyytensä. Tähän liittyen EU:n toiminnasta tehty sopimus muun muassa mahdollistaa direktiivit tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta.

Ammattipätevyyden tunnustamista koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2005/36/EY, jäljempänä ammattipätevyysdirektiivi, vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkima koulutus tai ammattipätevyys, kun jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi määrättyä ammattipätevyyttä. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää tietyt laissa tai asetuksessa säädetyt ammattipätevyyttä koskevat vaatimukset. Tunnustaminen antaa unionin kansalaiselle oikeuden harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa samaa ammattia, johon hänellä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan.

Tutkintojen tunnustamislainsäädäntöön kuuluu kolme eri tunnustamisjärjestelmää: yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä, ammattikokemuksen tunnustamiseen perustuva järjestelmä, ns. ammatikokemuksjärjestelmä ja koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistamiseen perustuva tunnustamisjärjestelmä, ns. yhdenmukaistamisjärjestelmä. Yhdenmukaistamisjärjestelmästä käytetään myös toisinaan nimitystä sektorikohtainen järjestelmä tai automaattisen tunnustamisen järjestelmä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat syksyllä 2013 hyväksyneet direktiivin (2013/xxx/EU), jolla muutetaan ammattipätevyysdirektiiviä useilta kohdin. Muutosten tarkoituksena on yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa liikkuvuutta koskevia sääntöjä. Ammattipätevyyden tunnustamisprosessia on haluttu helpottaa ja nopeuttaa erityisesti eurooppalaisen ammattikortin avulla. Tarkoituksena on parantaa järjestelmää myös kuluttajien kannalta erityisesti siltä osin, kuin ehdotukset liittyvät kielitaitoon ja ammatillisia väärinkäytöksiä koskeviin varoituksiin terveydenhoitoalalla.

Yhdenmukaistamisjärjestelmään kuuluvien ammattien koulutuksen vähimmäisvaatimuksiin on tehty muutoksia ja tiettyjä vähimmäisvaatimuksia on tarkoitus päivittää jatkossa komission antamalla delegoiduilla säädöksillä. Koulutuksen vähimmäisvaatimukset lääkäreille, hammaslääkäreille, proviisoreille, sairaanhoitajille, kättilöille, eläinlääkäreille ja arkkitehdeille yhdenmukaistettiin 20 – 30 vuotta sitten, joten ajanmukaistamisella on tarkoitus vastata näiden ammattien ja alan koulutuksen kehitykseen.

Erikoislääkärin koulutusta koskevaan direktiivin artiklaan on lisätty säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat säätää osittaisia vapautuksia osasta liitteessä V olevasta 5.1.3 kohdassa lueteltua erikoislääkärin koulutusta, jos kyseinen osa koulutuksesta on jo suoritettu direktiivin liitteessä V olevassa 5.1.3 kohdassa luetellun toisen erikoistumiskoulutuksen oppimäärässä. Tällainen vapautus (hyväksiluku) voi vastata enintään puolta kyseisen erikoislääkärin koulutuksen vähimmäiskestosta,

jotta automaattisen tunnustamisen edellytykset täyttyvät. Komissiolla on jatkossa valta antaa delegoituja säädöksiä direktiivin liitteessä lueteltujen erikoislääkärikoulutuksen vähimmäiskestoista. Lisäksi komissiolla on valta antaa delegoituja säädöksiä uusien erikoisalojen sisällyttämiseksi direktiivin liitteeseen V.5.1.3.

Eurooppalaisen erikoislääkärikoulutuksen ohjaus

Ammattipätevyysdirektiivi 2013/55 ei säätele sitä, miten erikoislääkärikoulutus eri jäsenvaltioissa organisoidaan. Erikoislääkärikoulutuksen vastuutahoja koskevat järjestelmät vaihtelevat suuresti eri EU/ETA-maissa. Toimivaltaisia viranomaisia ovat terveysministeriöt tai niiden alaiset laitokset (esim. Ruotsi, Norja, Kreikka, Liettua, Luxemburg, Tsekki, Portugali, Belgia, Romania, Kroatia, Puola), yliopistot (Suomi, Italia), sisäministeriö (Sveitsi), kansalliset lääkäriiliitot (esim. Saksa, Irlanti, Slovenia, Portugali, Itävalta, Hollanti) tai tätä varten erikseen luodut ammatilliset toimielimet (Yhdistyneet Kuningaskunnat, osin Irlanti).

Erikoislääkärikoulutus on vain Suomessa ja Italiassa järjestetty yliopistollisena tutkintona. Lähialueilla Virossa erikoislääkärikoulutus on Tarton yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan vastuulla, mutta se ei ole yliopistollinen tutkinto eikä opetusministeriö säädi koulutuksesta.

Kaikissa Euroopan maissa erikoislääkärikoulutus on yhdistelmä käytännön työtä ja teoreettisia opintoja, mutta näiden suhteet koulutuksessa vaihtelevat. Pohjoismaissa ja erityisesti Suomessa käytännön kliininen kokemus on yleisesti ottaen varsin vankkaa. Direktiivissä ei ole puututtu koulutuksen sisältöön kuin yleisellä tasolla ja lähinnä koulutuksen minimikeston. Vuonna 1958 perustetun Euroopan erikoislääkäriiliiton UEMS:n (Union Européenne des Médecins Spécialistes) toiminnan keskeisenä tavoitteena on ollut yhtenäisten koulutussuosituksen laatiminen. UEMS:n alaisuudessa toimii tällä hetkellä 41 erikoisalasaktiota. Niiden alaista koulutusta käsittelevät lautakunnat (European Boards) ovat laatineet eri erikoisaloille koulutussuosituksia. Vaikka suositukset eivät saa olla edellytys työvoiman liikkuvuudelle, niistä on useilla erikoisaloilla muodostunut eurooppalainen standardi, johon koulutusta verrataan. UEMS:n piirissä toimivat erikoisalasaktiot järjestävät eurooppalaisia erikoislääkäritenttejä sekä koulutusyksikköjen kansainvälisiä auditointeja.

Erikoistuvien lääkärien määrää säädellään suuressa osassa Euroopan maista. Euroopan erikoislääkäriiliiton kokouksessa lokakuussa 2012 tehdyn kyselyn mukaan erikoistuvien määrän säätelyä tapahtuu kansallisella tasolla ainakin Norjassa, Italiassa, Liettua, Irlannissa, Sloveniassa, Yhdistyneissä Kuningaskunnissa, Itävallassa, Hollannissa, Kyproksella, Puolassa ja Kroatiassa sekä alueellisella tasolla Norjassa, Ruotsissa, Kreikassa, Belgiassa, Ranskassa ja Puolassa. Seuraavat maat ilmoittivat, että niissä ei määrällistä säätelyä tapahdu: Sveitsi, Luxemburg, Tsekki, Saksa, Malta, Israel, Portugali ja Romania.

Erikoislääkärikoulutuksen ohjaus Pohjoismaissa

Pohjoismaiden välillä on jo vuodesta 1965 peräisin lääkärien yhteispohjoismaisia työmarkkinoita koskeva sopimus. Sitä on sittemmin jatkettu EU -aikanakin, koska sopimus mahdollistaa ns. kolmansissa maissa suoritettujen lääkärintutkintojen tunnustamisen Pohjoismaissa.

Ruotsissa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Socialstyrelsen, joka myös myöntää erikoislääkäriin oikeudet. Sen alaisuudessa toimii vuodesta 2006 alkaen kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto, jossa ovat edustettuina työnantajat, yliopistot, Ruotsin lääkäriiliitto ja Ruotsin lääkäriyhdistys. Maassa on pitkään ollut käytössä laajamittainen koulutusta antavien palvelujärjestelmän yksiköiden arviointijärjestelmä (SPUR), joka toimii lääkärijärjestöjen

ja kuntatyönantajan hallinnoimana. Arvioitavat yksiköt maksavat arviointikäyntien kustannukset ja arvioiden tulokset julkaistaan säännöllisesti Ruotsin lääkirilehdessä.

Tanskassa erikoislääkärikoulutuksesta vastaa terveysministeriön alainen Sundhedsstyrelsen, joka vahvistaa vuosittain koulutuspaikkojen määrät kullekin erikoisalalle. Tässä avustaa kansallinen lääkärin jatkokoulutusneuvosto, jolla on myös alueelliset toimielimet. Sundhedsstyrelsen hyväksyy erikoistumiskoulutukseen sisältyvät teoreettiset kurssit. Niihin sisältyy kaikille pakollinen neljän viikon tutkimuskoulutusosio.

Norjassa virallinen vastuu erikoislääkärikoulutuksesta on sosiaali- ja terveysministeriöllä. Järjestelmää hallinnoi kansallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvosto. Terveysministeriö hyväksyy erikoisalojen koulutusvaatimukset kansallisen neuvoston suosituksesta. Norjan lääkariliitolla on kutakin erikoisalaa varten oma specialiteettikomiteansa, joka tekee koulutusyksiköiden jatkuvaa arviointia. Kussakin koulutusta antavassa klinikassa tulee olla koulutuskomitea, jossa ovat mukana erikoislääkärit ja erikoistumassa olevat lääkärit. Erikoislääkärikoulutusta Norjassa rahoitetaan osin rahastoista, joihin 1960-luvulta alkaen on siirretty varoja lääkariliiton, työnantajien ja valtion yhteispäätoksin.

Islannissa terveysministeriö säätelee erikoistumiskoulutusta lääketieteellisen tiedekunnan ehdotusten perusteella. Tiedekunnalla on oma erikoistumiskomiteansa, joka toimii yhteistyössä erikoislääkäriyhdistysten kanssa. Islannissa erikoistuminen on mahdollista suorittaa omassa maassa vain muutamalla isoimmalla erikoisalalla. Suurin osa islantilaisista lääkäreistä on tähän asti hankkinut erikoislääkärikoulutuksensa ulkomailla.

Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus Euroopassa

Erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksessa on suurta vaihtelua kansainvälisesti. Osasyynä tähän on ollut se, että joissain maissa, kuten Itävallassa ja Italiassa, hammaslääketieteen koulutus oli vielä 1980-luvulla yksi lääkärikoulutuksen jälkeen suoritettavista erikoistumisaloista. Nykyisin näissä maissa hammaslääketieteen peruskoulutus on oma koulutusohjelmansa. Virallista erikoishammaslääkärikoulutusta ei silti ole kaikissa Euroopankaan maissa. Näissäkin maissa tosin hammaslääkäreitä on jatkokoulutautunut monille erikoisaloille, mutta ilman virallista laillistusta. Ruotsissa erikoistumisaloja on Suomea enemmän ja suhteellisesti enemmän hammaslääkäreitä on erikoistunut. Norjassa erikoistuneita on samaa luokkaa Suomen kanssa, mutta Tanskassa Suomea vähemmän.

1.3 Nykytilan arviointi

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa on todettu useita kehittämiskohteita. Koulutusmäärien ennakoimista sekä koulutuksen kohdentamista eri erikoisalojen välillä on syytä parantaa. Selvityksissä on käynyt ilmi, että erällä lääketieteen erikoisaloilla on ylikoulutusta ja toisaalta erällä erikoisaloilla koulutusmääriä tulisi lisätä. Erikoislääkäreiden alueellinen jakautuminen vaihtelee suuresti ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen pienissä keskussairaaloissa on erikoisaloja, joihin ei ole saatu yhtään viranhoidtajaa. Perusterveydenhuollossa erikoislääkäritilanne on kohtuullinen isommissa kunnissa, jotka sijaitsevat ydinkasvualueilla. Toisaalta pienissä kunnissa on vaikeuksia kaikessa lääkiriekrytoinnissa. Erikoishammaslääkäreistä on pula kaikilla hammaslääketieteen erikoisaloilla ja erikoishammaslääkäreiden määrissä on suuria eroja maan eri osissa.

Nykyisellä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausrakenteella on vaikeaa vastata koulutuksen kehittämiseen erikoisalojen kehitystä ja palvelujärjestelmän tarpeita vastaavasti. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus on hallinnollisesta näkökulmasta ja koulu-

tuksen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa on vastuu terveyspalvelujärjestelmästä kokonaisuutena, mukaan lukien henkilöstö.

Erikoistuvien määrien kohdentumista eri erikoisaloille on syytä parantaa myös kehittämällä yliopistojen erikoistuvien valintaa koskevia menettelyjä. Valintamenettelyn kehittäminen aidoksi opiskelijavalinnaksi ilmoittautumisen sijasta olisi hyvä kehityssuunta. Pitkällä aikajänteellä valtakunnallisen yhteisvalinnan mahdollisuutta koulutukseen tulee voida harkita, jotta varmistettaisiin riittävä ja tasapainoinen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärä eri erikoisaloilla.

Nykyinen järjestelmä, jossa erikoistumiskoulutuksen vastuu on ollut yliopistoilla, on toiminut hyvin koulutuksen järjestämisen näkökulmasta, ja yliopiston vastuuta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kokonaisuudesta ja laadusta tulisi edelleen vahvistaa. Aiemmat työryhmät ja selvityshenkilöt ovat todenneet, että yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi koulutuksen valtakunnallista koordinoitua olisi tarpeen lisätä, kuten myös koulutustarpeen arviointia yhdessä palvelujärjestelmän kanssa. Yhteistyötä tulisi tiivistää myös erikoistumiskoulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi. Koulutuksen valtakunnallista koordinaatiota tulisi vahvistaa perustamalla erityinen taho, joka vastaisi paitsi koulutuksen määrällisestä ennakoinnista, myös toimisi erikoistumiskoulutuksen laadullisen kehittämistyön yhteistyötahona.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus on nykyään tutkintoon johtavaa koulutusta, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Järjestelmä on hidas reagoimaan nopeastikin muuttuviin tarpeisiin, joita palvelujärjestelmän organisaatorakenteen muutos ja lääketieteen kehitys aiheuttavat. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkintoon johtavia koulutusohjelmia eli erikoisaloja on nykyisellään 55. Koulutusohjelmiin tehtävät muutokset ovat edellyttäneet yliopiston esitystä, lausuntokierroksen ja asiasta tehtävän päätöksen valtioneuvostossa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei ole luonteeltaan ja toteutustavaltaan yliopiston muihin tutkintoihin rinnastuvaa koulutusta, vaan työssäoloaikana tarjottavaa työelämän tarpeista lähtevää erikoistumista. Näin ollen ei ole välttämätöntä säätää koulutuksesta tutkintoon johtavana koulutuksena. Koulutuksen tutkintomuotoisuus ei myöskään ole edellytys laillistukselle erikoislääkäriksi tai erikoishammaslääkäriksi. Laillistamisen edellytyksistä säädetään erikseen.

Yliopiston roolia koulutuksen kehittäjänä ja laadunvalvojana tulee kehittää ja vahvistaa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämiseksi yliopiston piirissä tarvitaan entistä paremmat välineet ja valvonta koulutuksen etenemisen seuraamiseksi. Erikoistuvien lääkäreiden mukaan erikoislääkärikoulutuksen tulevia haasteita ja kehittämiskohteita ovat erityisesti perehdyttäminen ja ohjaus sekä koulutuksen suunnitelmallisuuden lisääminen. Lisäksi koulutuksen arviointia tulisi kehittää monipuoliseksi ja kattamaan koko koulutusajan. Tällä hetkellä eräs keskeisimmistä ongelmista on pula koulutushenkilöstöstä sekä koulutusviroista.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan EVO-koulutusrahoitusta uudistetaan osana palvelujärjestelmän uudistamista. Osana hallitusohjelman mukaista EVO-rahoituksen kokonaisuudistusta sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt kahta selvityshenkilöä selvittämään lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen osalta muun muassa sitä, miten EVO-koulutuskorvausta voidaan nykyistä paremmin kohdentaa vastaamaan eri alueilla olevaa tarvetta eri erikoisaloilla sekä vastaamaan työelämän tarpeita nykyistä paremmin. Lisäksi selvityshenkilöitä on pyydetty esittämään ehdotuksensa siitä, mitä asioita tulee ottaa huomioon siirrettäessä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus sosiaali- ja terveysministeriöön niin yliopistojen kuin palvelujärjestelmän kannalta. Selvityksissä on myös huomioitava se, miten kansallisella koordinaatiolla voidaan ohjata EVO-koulutuskorvausta ja sen jakautumista koulutuksesta syntyneiden kustannusten mukaisesti ja alueelliset työelämän tarpeet huomioon ottaen.

kehittämisen yhteys kansainväliseen kehitykseen aiempaa paremmin. Erikois- ja erikoishammaslääkäriskoulutuksen ohjauksen vahvistaminen valtakunnallisen koordinaation myötä parantaisi koulutuksen sisällöllistä kehittämistä ja ennakoitua. Tämä mahdollistaisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriskoulutuksen jatkuvan kehittämisen arvioinnin palvelujärjestelmän tarpeiden mukaan.

Sosiaali- ja terveysministeriölle annettaisiin koulutuksen kehittämisessä ja määrällisessä koordinaatiossa aiempaa selkeämpi asema. Vastuun siirto mahdollistaa tulevaisuudessa myös paremman koordinaation suhteessa muihin terveysalan koulutuksiin. Koordinaation ansiosta voidaan aiempaa paremmin koulutusvaiheessa huomioida eri ammattiryhmien väliset työnjaolliset muutokset sekä palvelurakenteen muutokset.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

Neuvottelukunnalle ehdotetaan erillistä jaostoa, joka vastaisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriskoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallisesta koordinaatiosta ja koulutuksen kehittämisen edistämisestä.

Jäsenten tulee edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteen ja hammaslääketieteen ylimpiä korkeakoulututkintoja antavia yliopistoja, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriskoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira sekä muita keskeisiä sidosryhmiä. STM:n edustaja toimisi jaoston puheenjohtajana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalla on käynnissä useita järjestämiseen liittyviä uudistuksia, joiden takia ohjausrakenteet tulevat todennäköisesti muuttumaan lähitulevaisuudessa. Tästä johtuen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriskoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallinen koordinointi järjestettäisiin tässä vaiheessa terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan jaoston kautta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysministeriö maksaa tällä hetkellä erityisvaltionosuusrahoitusta (EVO-rahoitus) palvelujärjestelmässä tapahtuvan erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta muodostuviin kustannuksiin. Uudistus ei suoraan muuta palvelujärjestelmälle maksettavan rahoituksen määrää. Ehdotetun erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallisesta koordinaatiosta vastaavan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan jaoston voidaan jossain määrin arvioida parantavan ja tehostavan erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen rahoituksen kohdentumista.

Osana hallitusohjelman mukaista EVO-rahoituksen kokonaisuudistusta sosiaali- ja terveysministeriö pyysi kahta selvityshenkilöä selvittämään lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen osalta. Selvityshenkilöiden toimeksianto päättyi 30.9.2013. EVO-rahoituksen osalta taloudellisia vaikutuksia arvioidaan laajemmin, kun asiaa koskevien esiselvityksen käsittely on päättynyt kevään 2014 aikana Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirto opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön työryhmän esitykset sisältävät EVO-rahoituksen kehittämistä siten, että EVO-koulutuskorvauksia voitaisiin jatkossa kohdentaa myös yliopistoille ja yliopiston hyväksymää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta tuottaville muille organisaatioille.

Sosiaali- ja terveysministeriöön perustettaisiin valtakunnallisesta koordinaatiosta vastaavan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan jaoston pysyvän pääsihteerin virka, jonka taloudellinen vaikutus olisi yksi henkilötyövuosi. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole ollut erillistä virkaa lääkäreiden tai hammaslääkäreiden erikoistumiskoulutusta koskeviin valmistelutehtäviin. Koordinaatiojaoston toimintaan liittyvien kustannusten lisäksi hallinnonalamuutoksella ei arvioida olevan välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirto opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön ei muuta sitä, että koulutuksen keskeiset tavoitteet määriteltäisiin edelleen säädöstasolla. Yliopistoilla olisi jatkossakin vastuu erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällön ja laadun kehittämisessä ja varmistamisessa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus säilyy yliopistollisena ammatillisena jatkokoulutuksena. Tutkintomuotoisuudesta luopuminen selkeyttäisi erikoistumiskoulutuksen asemaa tutkinnon jälkeisenä työelämäläheisenä koulutuksena siten, että se muodostaisi aiempaa saumattomamman koulutuskokonaisuuden.

Valtakunnallinen erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatio terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan jaostossa parantaisi koulutuksen valtakunnallista strategista ohjaamista. Lisääntynyt koordinaatio ohjaisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta käytännön tasolla ja tukisi näin osaltaan sekä koulutuksen tason että valmistuvien erikoislääkäreiden ja erikoishammaslääkäreiden osaamisen parantamista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira myöntäisi oikeuden toimia erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä henkilölle, joka on suorittanut laissa määritellyn koulutuksen samalla tavalla kuin nykyäänkin.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vastuu terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimimisesta on sosiaali- ja terveysministeriöllä, ja näin ollen erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirrolla sosiaali- ja terveysministeriö saisi paremman mahdollisuuden ohjata yliopistojen vastuulle kuuluvan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämistyötä palvelujärjestelmän tarpeita vastaavaksi. Koulutuksen valtakunnallisen koordinaation kehittäminen mahdollistaisi palvelujärjestelmässä olevaan lääkärien ja hammaslääkärien erikoisala- ja aluekohtaiseen epätasapainoon puuttumisen. Tämä olisi erityisen tärkeää ottaen huomioon jo olevan ja uhkaavan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri-vaaran.

4. Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat 4.5.2012 asettaneet työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Työryhmässä ovat olleet edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, lääketieteen ja hammaslääketieteen opetusta antavat yliopistot, Suomen Lääkäriliitto, Suomen Hammaslääkäriliitto sekä palvelujärjestelmä. Työryhmän tehtävänä on ollut toimeksiantonsa mukaisesti muun muassa valmistella siirron vaatimat tarvittavat säädösmuutokset molemmille hallinnonaloille sekä laatia ehdotukset sekä säädösmuutosesitykset tarvittavista yhteistyörakenteista huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuskokonaisuus. Työryhmä päätti työnsä 31.12.2013.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt ehdotuksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun Yliopisto, Tampereen Yliopisto, Turun yliopisto, sairaanhoitopiirit, Suomen Lääkäriliitto ja alakohtaiset erikoislääkäriyhdistykset, Suomen Hammaslääkäriliitto, Suomen Erikoislääkäriyhdistys, Suomen Medisiinariliitto, Nuorten Lääkärien Yhdistys, Suomen Hammaslääketieteen Opiskelijain liitto, Suomen Kuntaliitto, KT Kuntatyönantajat ja Elinkeinoelämän Keskusliitto.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat koulutuksen tutkintomuotoisuuden poistamista ja näkivät hyvänä koulutuksen ohjausvastuun siirtymisen sosiaali- ja terveysministeriölle, joka vastaa terveyspalvelujärjestelmästä. Kaikissa lausunnoissa kannatettiin myös valtakunnallisen koordinaatiojaoston perustamista.

Yliopistot toivoivat selvennyksiä koordinaatiojaoston ja yliopistojen väliseen työnjakoon. Säädöksiin haluttiin muun muassa selkeä kirjaus siitä, että yliopisto edelleen nimeää kouluttajat ja koulutuspaikat sekä valitsee koulutukseen otettavat. Tämä on otettu huomioon säädöksissä.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomioita koordinaatiojaoston kokoonpanoon sekä valmistelutehtäviin. Lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vastaavaan tapaan kuin voimassaolevassa valtioneuvoston asetuksessa. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta on tarkoitus säätää samassa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa, minkä vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 § esitetään kumottavaksi.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annettava asetus sisältäisi säännökset erikoislääkärikoulutuksen koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta sekä koulutuksen suorittamisesta. Yliopisto antaisi todistuksen suoritetusta erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutuksesta. Yleislääketieteen erityiskoulutuksen osalta nyt voimassa oleva ammattihenkilöasetuksen 5 § on tarkoitus sisällyttää samansisältöisenä uuteen sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitetun terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa, johon lisättäisiin uudet 19 a ja 19 b §:t. Koordinaatiojaoston tehtävänä muun muassa olisi arvioida ja seurata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä niihin liittyviä aloitteita.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaostolla olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 18 muuta jäsentä, joilla kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Jäsenten tulisi edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteellistä ja hammaslääketieteellistä koulutusta antavia yksiköitä, koulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä sekä muita keskeisiä sidosryhmiä.

Valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston tulisi valmistella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallinen strategia, joka sisältäisi arvion tarvittavista erikoisalakohtaisista koulutusmääristä sekä koulutuksen sisällöistä suhteessa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tarpeisiin sekä avustaisi yliopistoja ja sosiaali- ja terveysministeriötä erikoistumiskoulutusten arvioinneissa. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi myös koota tiedot erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärien kehittymisestä alueellisilta neuvottelukunnilta ja arvioida alueellisia erikoislääkäritarpeita. Tämän lisäksi koordinaatiojaosto tekisi aloitteita sekä antaisi lausuntoja ja suosituksia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sekä yleislääketieteen erityiskoulutukseen liittyvistä kysymyksistä, keräisi ja välittäisi tietoa koulutuksen kansainvälisestä kehityksestä sekä tekisi esityksiä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (esimerkiksi erikoisalojen pituudet ja nimet). Koordinaatiojaosto voisi tarvittaessa asettaa työryhmiä sekä kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

4 §. *Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritetun koulutuksen perusteella.*

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:ää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että Suomessa annettavan koulutuksen sijaan oikeus harjoittaa lääkärin ja hammaslääkärin ammattia myönnettäisiin yliopistolain (558/2009) ja yliopistojen tutkinnoista annetun asetuksen (794/2004) nojalla suoritetun koulutuksen perusteella. Taustalla on maailmanlaajuinen kehitys, jossa yliopistot laajentavat toimintaansa toisten maiden alueelle. Tämän säännöksen perusteella laillistetaan suomalaisessa koulutusjärjestelmässä suoritettu tutkinto. Muissa maissa suoritettu koulutus tunnustetaan ammattihenkilölain 6 ja 11 §:n nojalla.

Ammattihenkilölain 4 §:n 2 momentista poistettaisiin maininta tutkinnosta ja korvattaisiin tämä maininnalla erikois- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta. Tarkoituksena on virtaviivaistaa koulutuksen ohjausta ja hallinnointia sekä mahdollistaa koulutuksen kehittäminen palvelujärjestelmän tarpeiden mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan alaisuuteen perustettavan jaoston ohjauksessa. Perustutkinnoista säätäminen on opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla. Näin ollen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjausvastuun siirto sosiaali- ja terveysministeriöön merkitsisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta luopumista. Koulutuksen tavoitteista, järjestämisestä sekä koulutuksen antajista säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yliopistot vastaavat lääketieteen ja hammaslääketieteen lisensiaattikoulutuksesta sekä tutkimuksesta, jolloin on tarkoituksenmukaista, että ne vastaavat myös ammatillisesta jatkokoulutuksesta. Yliopisto antaisi todistuksen suoritetusta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta, jonka pohjalta Valvira edelleenkin laillistaa erikoislääkärit ja erikoishammaslääkärit.

Pykälän 3 momentin mukaan yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään tällä hetkellä valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on, että jatkossa sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta että erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin samalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

4 a § *Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus*

Uudessa 4 a §:ssä säädettäisiin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksella tarkoitetaan lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalojen osaaminen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin koulutukseen ottamisesta. Säännöksen mukaan yliopisto voi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Vastaavasti yliopisto ottaa erikoishammaslääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin

ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Säännös vastaa sisällöltään nykyistä erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista annetun asetuksen 2 §:ää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koulutusten vähimmäispituuksista. Euroopan neuvoston ja parlamentin ammattipätevyyden tunnustamisesta antamassa direktiivissä (2005/36/EY), jonka Suomi on implementoinut ammattipätevyyden tunnustamisesta annetulla lailla (1093/2007) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetulla lailla (559/1994), säädetään erikoislääkärikoulutuksen vähimmäiskestoksi erikoisalakohtaisesti 3–5 vuotta ja erikoishammaslääkärikoulutuksen vähimmäiskestoksi 3 vuotta. Suomessa erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista valtioneuvoston asetuksessa määritellään erikoislääkärikoulutuksen minimipituudeksi 5 ja erikoishammaslääkärikoulutuksen minimipituudeksi 3 vuotta. Kyseisen asetuksen pääasiallinen sisältö on tarkoitus siirtää jatkossa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta annettavaan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen. Koska koulutuksen minimipituudella on keskeinen vaikutus koulutuksen laatuun, eikä siitä säättäminen kuitenkaan heikennä koulutuksen sisällön joustavaa kehittämistä, lisätään erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusten minimipituudet ammattihenkilölain 4 §:ään.

Pykälän 4 momentin valtuutussäännöksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta sekä tutkinnon suorittamisesta säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

41 § Neuvottelukunta

Voimassaolevassa ammattihenkilölain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta ja sen tehtävistä. 41 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi säännös, jonka mukaan neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 18 ja 19 §:ssä.

41 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutustarpeita sekä tehdä itsenäisesti aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että myös valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tarkoituksena on, että terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita yleisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Koordinaatiojaoston tehtävänä taas olisi arvioida terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta riippumattomana kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutustarpeita sekä tehdä itsenäisesti aloitteita erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kehittämiseksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vastaavaan tapaan kuin voimassaolevassa valtioneuvoston asetuksessa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitetun terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa, johon lisättäisiin uudet 19 a ja 19 b §:t. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi arvioida ja seurata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä niihin liittyviä aloitteita.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaostolla olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 18 muuta jäsentä, joilla kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Jäsenten tulisi edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteellistä ja hammaslääketieteellistä koulutusta antavia yksiköitä, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä sekä muita keskeisiä sidosryhmiä.

Valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaoston tulisi valmistella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallinen strategia, joka sisältäisi arvion tarvittavista erikoisalakohtaisista koulutusmääristä ja terveyspalvelujärjestelmän asettamista uusista osaamishaasteista sekä avustaisi yliopistoja ja sosiaali- ja terveysministeriötä erikoistumiskoulutusten arvioinneissa. Koordinaatiojaoston tehtävänä olisi myös koota tiedot erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärien kehittymisestä alueellisilta neuvottelukunnilta ja arvioida alueellisia erikoislääkäritarpeita. Tämän lisäksi koordinaatiojaosto tekisi aloitteita sekä antaisi lausuntoja ja suosituksia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen liittyvistä kysymyksistä, keräisi ja välittäisi tietoa erikoislääkärikoulutuksen kansainvälisestä kehityksestä sekä tekisi esityksiä STM:n erikoislääkärikoulutukseen liittyvän asetuksen muuttamisesta (esimerkiksi erikoisalojen pituudet ja nimet). Koordinaatiojaosto voisi tarvittaessa asettaa työryhmiä sekä kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Lain voimaan tullessa sekä koulutuksessa olevat että uudet aloittavat siirtyvät uuden järjestelmän piiriin.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 16 §:n 3 momentti turvaa tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden. Perustuslain 123 §:n mukaisesti yliopistoilla on itsehallinto.

Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella ei voida määritellä oppiaineiden tai koulutusohjelmien sisältöä, sillä se kuuluu perustuslain 16 §:n 3 momentissa turvattuun tieteen, taiteen ja ylimmän

opetuksen vapauteen ja 123 §:n mukaisen yliopistojen itsehallinnon piiriin (ks. esim. PeVL 19/2004). Tutkintojen tavoitteiden, opintojen rakenteen ja opintojen muiden perusteiden määrittely ei sen sijaan voida katsoa kuuluvan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden piiriin vaan yliopistoilla on perustuslaissa turvattu autonomia niiden hoitaessa lakisääteistä tehtäväänsä siten kuin sitä on koulutusvastuun osalta täsmennetty valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Ehdotetulla erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirrolla sosiaali- ja terveysministeriöön ei ole vaikutusta yliopistojen itsehallintoon ja yliopistot vastaavat edelleen koulutusten sisällöstä. Yliopistot osallistuvat lisäksi tutkintojen tavoitteita, opintojen rakennetta ja muita opintojen perusteita koskevien asetustasoisten säännösten valmisteluun ja yliopistojen yhteistyö toteutuu koordinaatiojaoksen sisällä.

Lakiehdotuksen ei voida katsoa puuttuvan perustuslailla suojattuun yliopistojen itsehallintoon siten, että se rajoittaisi tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapautta, joten se voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan näin ollen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 § ja 41 § sellaisena kuin
4§ on laissa 312/2011 sekä
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

4 §

Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritetun koulutuksen perusteella

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettussa yliopistossa lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut 4 a §:ssä tarkoitettua erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutuksen.

Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

4 a § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksella tarkoitetaan 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalan osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Yliopistolaissa tarkoitettu yliopisto voi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoishammaslääkäri koulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärin klinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta.

Erikoislääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 5 vuotta. Erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista ja muista opintojen perusteista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä 41 §:n 2 momentissa tarkoitettujen koordinaatiojaoston kanssa.

41 § Neuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan edellä 1 momentissa tarkoitettujen neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston, jonka tehtävänä on arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tehdä aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tällä lailla kumotaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri- tutkinnoista annettu valtioneuvoston asetus (420/2012).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä päivänä kuuta 201

LIITE
Rinnakkaistekstit

Laki
terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 § ja 41 § sellaisina kuin niistä ovat 4§ laissa 312/2011 sekä *lisätään* lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p>4 §</p> <p>Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia Suomessa suoritetun koulutuksen perusteella</p>	<p>4 §</p> <p>Oikeus harjoittaa lääkärin, hammaslääkärin, erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin ammattia yliopistossa suoritetun koulutuksen perusteella</p>
<p>Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut lääkärin tai hammaslääkärin ammattiin johtavan peruskoulutuksen Suomessa, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.</p> <p>Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut valtioneuvoston asetuksessa tarkoitetun tutkinnon Suomessa.</p> <p>Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.</p>	<p>Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on suorittanut <i>yliopistolaisissa (558/2009) tarkoitetussa yliopistossa lääketieteen lisenssiaatin tai hammaslääketieteen lisenssiaatin tutkinnon</i>, oikeuden harjoittaa lääkärin tai hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.</p> <p>Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut <i>4 a §:ssä tarkoitetun erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutuksen</i>.</p> <p>Euroopan unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettua yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään <i>sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella</i>.</p>

	<p><i>4 a § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus</i></p>
	<p><i>Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksella tarkoitetaan 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua lääketieteen lisensiaatin tai hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeistä koulutusta, jonka tavoitteena on syventää lääkärin tai hammaslääkärin osaamista ja asiantuntijuutta tietyllä erikoisalalla sekä varmistaa erikoisalan osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.</i></p> <p><i>Yliopistolaisissa tarkoitettu yliopisto voi ottaa erikoislääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja erikoishammaslääkärikoulutusta suorittamaan henkilön, joka on saanut oikeuden harjoittaa Suomessa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärin klinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta.</i></p> <p><i>Erikoislääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on viisi vuotta. Erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmalla, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on kolme vuotta.</i></p> <p><i>Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista ja muista opintojen perusteista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä 41 §:n 2 momentissa tarkoitettun koordinaatiojaoston kanssa</i></p> <p>.</p>
41 § Neuvottelukunta	41 § Neuvottelukunta
Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta,	Valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta,

<p>ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä.</p> <p>Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.</p>	<p>ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. <i>Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.</i></p> <p><i>Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan edellä 1 momentissa tarkoitettun neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojoston, jonka tehtävänä on arvioida kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeita sekä yleislääketieteen erityiskoulutustarpeita sekä tehdä aloitteita koulutuksen kehittämiseksi. Koordinaatiojoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.</i></p>
---	---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201

Tällä lailla kumotaan erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista annettu valtioneuvoston asetus (420/2012).

MUISTIO VALTIONEUVOSTON ASETUKSESTA TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 Yleistä

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnasta. Säännöksen mukaan valtioneuvosto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Neuvottelukunnan kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 18 §:n mukaan valtioneuvosto kutsuu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:ssä tarkoitettuun neuvottelukuntaan enintään 12 jäsentä sekä kullekin henkilökohtaisen varajäsenen. Valtioneuvosto määrää jäsenten keskuudesta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jäsenten tulee edustaa terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, lääketieteellisiä ja hammaslääketieteellisiä tiedekuntia sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta vastaavia muita korkeakouluja ja oppilaitoksia. Jos jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, sosiaali- ja terveysministeriö kutsuu hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmistelua varten jaostoja, joiden tehtävät sen tulee määritellä. Neuvottelukunnan tulee kuulla terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattijärjestöjä ja työnantajatahoa sekä muita asiantuntijoita.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 19 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja koordinoita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen järjestämistä, sisältöä ja kehittämistarpeita sekä arvioida terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutustarvetta sekä tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja siitä. Neuvottelukunnan tulee myös tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen uudistamisesta sekä seurata terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskinäistä ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tehdä aloitteita yhteistyön kehittämisestä.

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 1 momentin mukaan yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistolain 7 §:n 3 momentin mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu) säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken ja koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopiston esityksestä opetusministeriön asetuksella. Yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004) säädetään yliopistoissa suoritettavista alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista sekä tie-

teellisistä ja taiteellisista jatkotutkinnoista. Sen sijaan erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista, jotka ovat ammatillisia jatkotutkintoja, säädetään erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista annetussa asetuksessa (420/2012), joka tuli voimaan 1.1.2013 useiden vuosien valmistelun tuloksena.

Erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista annettu asetus sisältää säännökset yliopistojen koulutusvastuusta, koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, tutkinnon suorittamisesta sekä koulutuksen yhteistyöelimistä.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina. Erikoislääkärikoulutusohjelmia (erikoisaloja) on yhteensä 50 ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Erikoishammaslääkärikoulutusohjelmia (erikoisaloja) on viisi ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen kolme tai kuusi vuotta. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamiseksi tulee toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä koulutusohjelmasta riippuen kolme, viisi tai kuusi vuotta. Koulutukseen sisältyy myös teoriaopintoja sekä yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erityisalakohmainen kuulustelu.

Pääosa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä. Yliopistojen ohella myös palvelujärjestelmä on osallistunut teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kustannuksiin. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien perus- ja erikoistason diagnostiikassa ja hoitotoimenpiteissä. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohjauksesta sekä toimipaikkakoulutuksesta. Palvelujärjestelmä on saanut erityisvaltionosuus (EVO) -rahoitusta kattamaan koulutuksesta koituvia kuluja.

Valtioneuvosto päätti 15.12.2011 hyväksymässään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen opetus- ja kulttuuriministeriöstä (OKM) sosiaali- ja terveysministeriöön (STM) ja selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana EVO-koulutusrahoituksen uudistamista, jotta STM:n mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat. Hallinnon siirtoa varten opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat 4.5.2012 työryhmän valmistelemaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollisen vastuun ja ohjauksen siirtoa. Työryhmä päätti työnsä 31.12.2013.

Työryhmä esitti erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollisen vastuun siirtämistä opetus- ja kulttuuriministeriöltä sosiaali- ja terveysministeriölle. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sisällöstä mm. opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista sekä siitä, missä yliopistoissa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta annetaan, säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain nojalla annettavassa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa. Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta säädetään tällä hetkellä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 §:ssä. Säännös on tarkoitus siirtää samansisältöisenä uuteen sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen.

Uudistuksella on tarkoituksena parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen ohjausta sekä vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriön roolia koulutuksen koordinoijana.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen kansallisen koordinaation vahvistamiseksi ehdotetaan perustettavaksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteyteen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta sekä yleislääketieteen erityiskoulutusta koordinoiva jaosto. Tarkoituksena on, että jaosto toimii tiiviissä yhteistyössä alueellisten neuvottelukuntien kanssa. Jaoston jäsenten tulee edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteen ja hammaslääketieteen ylimpiä korkeakoulututkintoja antavia yliopistoja, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviraa sekä muita keskeisiä sidosryhmiä. Jaoston tehtävänä olisi valmistella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen strategia, koota ja jakaa tietoa koulutuksen kehittymisestä, tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja suosituksia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sekä yleislääketieteen erityiskoulutukseen liittyvistä kysymyksistä. Jaoston tehtävänä olisi lisäksi kerätä ja välittää tietoa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen kansainvälisestä kehityksestä. Koulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja erikoistumisaloista ja koulutusohjelmista sekä muista opintojen perusteista annetaan tarkempia säännöksiä sosiaali- ja terveysministeriö asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä koordinaatiojaoston kanssa. Yliopistojen välinen yhteistyö toteutuu koordinaatiojaostossa.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

19 a § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston kokoonpano

Ehdotetussa 19 a §:ssä säädettäisiin, että terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnalla tulee olla erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaosto.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 18 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan yhteydessä toimivan valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koordinaatiojaoston, jonka tehtävänä olisi arvioida ja seurata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tarpeita sekä tehdä niihin liittyviä aloitteita.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaostolla olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 18 muuta jäsentä, joilla kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäsenten tulee edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteen ja hammaslääketieteen ylimpiä korkeakoulututkintoja antavia yliopistoja, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviraa sekä muita keskeisiä sidosryhmiä. Jäseniksi tulisi valita 5 yliopiston edustajaa, 5 erikoislääkäri-

koulutukseen perehtynyttä edustajaa palvelujärjestelmästä, joista ainakin yksi edustaa suun terveydenhuoltoa, 2 erikoislääkäri - ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevien edustajaa sekä edustajat Valvirasta, STM:stä ja OKM:stä, Lääkäriliitosta ja Hammaslääkäriliitosta.

19 b § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston tehtävät

Ehdotetussa 19 b §:ssä säädettäisiin jaoston tehtävistä. Jaoston tehtävänä olisi seurata ja kehittää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallista toteutumista sekä ohjata koulutusta kansallisesti ja alueellisesti, sekä erikoisalakohtaiset tarpeet huomioiden. Lisäksi jaoston tehtävänä olisi seurata koulutuksen kansainvälistä kehitystä sekä välittää siihen liittyviä tietoja kansallisille toimijoille.

3 Esityksen vaikutukset

Asetus ei vaikuta yliopistojen opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamaan perusrahoitukseen. Lääkäriin ja hammaslääkäriin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi yliopistosairaaloille ja muille terveydenhuollon yksiköille maksetaan erityistä valtionosuutta (ns. koulutus-EVO).

Sosiaali- ja terveysministeriöön perustettaisiin koordinaatiojaoston pysyvän pääsihteerin virka. Tämän taloudellinen vaikutus olisi yksi henkilötyövuosi.

Eräissä tapauksissa myös yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-koulutusrahoituksesta erikoistumiskoulutuksen toteutukseen. Koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus on perustunut suoritettujen tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen. Asetusehdotuksella ei ole vaikutusta suoritettavien erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri koulutusten määrään eikä näin ollen myöskään maksettavien EVO-koulutuskorvausten määrään.

4 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä. Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot kaikilta lääketieteellisistä ja hammaslääketieteellisistä koulutusta antavilta yliopistoilta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, sairaanhoitopiireiltä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta, Suomen Lääkäriliitolta, Suomen Hammaslääkäriliitolta, Suomen Erikoislääkäriyhdistykseltä, Suomen Medisiinariliitolta, Nuorten Lääkärien yhdistykseltä, Suomen Hammaslääketieteen Opiskelijain Liitolta, Kuntaliitolta ja Elinkeinoelämän keskusliitolta. Lääkäriliitto välitti lausuntopyyntön lisäksi alakohtaisille erikoislääkäriyhdistyksille.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat koulutuksen tutkintomuotoisuuden poistamista ja pitivät hyvänä koulutuksen ohjausvastuun siirtymisestä sosiaali- ja terveysministeri-

öön, joka vastaa terveystalvelujärjestelmästä. Kaikissa lausunnoissa kannatettiin myös valtakunnallisen koordinaatiojaoston perustamista.

Yliopistot toivoivat selvennyksiä koordinaatiojaoston ja yliopistojen väliseen työnja-koon. Säädöksiin haluttiin muun muassa selkeä kirjaus siitä, että yliopisto edelleen nimeää kouluttajat ja koulutuspaikat sekä valitsee koulutukseen otettavat. Tämä on otettu huomioon säädöksissä.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomioita koordinaatiojaoston kokoonpanoon sekä valmis-telutehtäviin. Lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

5 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

**Valtioneuvoston asetus
terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta**

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 201

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti kumotaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 §

lisätään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 41 §:n 2 momentin nojalla uudet 19 a ja 19 b §

seuraavasti:

19 a § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston kokoonpano

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaostolla on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 18 muuta jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

Jäsenten tulee edustaa julkista ja yksityistä palvelujärjestelmää, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisia, kaikkia lääketieteen ja hammaslääketieteen ylimpiä korkeakoulututkintoja antavia yliopistoja, erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksessa olevia, alan ammattijärjestöjä, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskusta ja valvontavirasto Valviraa sekä muita keskeisiä sidosryhmiä.

Jos jaoston jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö määrää edustajan hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Jaostolla on pääsihteeri, jonka sosiaali- ja terveysministeriö nimeää.

19 b § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaoston tehtävät

Valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen koordinaatiojaoston tulee

- 1) valmistella erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen valtakunnallinen strategia, joka sisältää arvion tarvittavista erikoisalakohtaisista koulutusmääristä sekä koulutuksen sisällöistä suhteessa sosiaali- ja terveystieteiden palvelujärjestelmän tarpeisiin sekä avustaa yliopistoja ja sosiaali- ja terveysministeriötä erikoistumiskoulutusten arvioinneissa.
- 2) koota tiedot erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärimäärien kehittämisestä alueellisilta neuvottelukunnilta ja arvioida alueellisia erikoislääkäritarpeita.
- 3) tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja suosituksia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sekä yleislääketieteen erityiskoulutukseen liittyvistä kysymyksistä
- 4) kerätä ja välittää tietoa erikoislääkärikoulutuksen ja yleislääketieteen erityiskoulutuksen kansainvälisestä kehityksestä

- 5) tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle esityksiä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta.

Koordinaatiojaosto voi tarvittaessa asettaa työryhmiä sekä kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Helsingissä päivänä kuuta

MUISTIO SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA SEKÄ YLEISLÄÄKETIETEEN ERI-TYISKOULUTUKSESTA

Yleistä

Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista annettu valtioneuvoston asetus 420/2012 sisältää säännökset yliopistojen koulutusvastuusta, koulutukseen ottamisesta, koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavasta, koulutusohjelmista ja niiden pituudesta, tutkinnon suorittamisesta sekä koulutuksen yhteistyöelimistä.

Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtava koulutus järjestetään erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina. Erikoislääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on yhteensä 50 ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia (erikoisaloja) on viisi ja niiden pituus on koulutusohjelmasta riippuen kolme tai kuusi vuotta. Erikoislääkäriin ja erikoishammaslääkäriin tutkinnon suorittamiseksi tulee toimia kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä koulutusohjelmasta riippuen kolme, viisi tai kuusi vuotta. Koulutukseen sisältyy myös teoriaopintoja sekä yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erityisalakohtainen kuulustelu.

Vähintään puolet erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella (lukuun ottamatta kymmentä asetuksessa erikseen mainittua erikoistumisalaa) ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa.

Erikoislääkäriin tutkintoon johtavassa koulutuksessa yliopisto voi kuitenkin myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa.

Yliopistot myöntävät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot asetuksen mukaisesti. Ne vastaavat koulutusohjelmien sisällöistä sekä koordinoivat koulutusta. Yliopistot tekevät koulutussuunnitelmat, hyväksyvät koulutuspaikat, valvovat koulutuksen laatua, järjestävät teoreettista kurssimuotoista koulutusta, laativat ja arvioivat erikoislääkärikuulustelut. Eräissä tapauksissa yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen toteutukseen, mutta ne ovat käyttäneet myös omaa rahoitustaan erikoislääkärikoulutuksen järjestämiskustannuksiin.

Pääosa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta suoritetaan palvelujärjestelmässä. Yliopistojen ohella myös palvelujärjestelmä on osallistunut teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kustannuksiin. Koulutus tapahtuu hajautetusti sairaanhoitopiireissä ja kunnissa. Näin varmistetaan koulutuksen toteutuminen koko maassa sekä koulutuksen laaja-alaisuus sairauksien perus- ja erikoistason diagnostiikassa ja hoitotoimenpiteissä. Palvelujärjestelmä huolehtii omalta osaltaan koulutettavien ohja-

uksesta sekä toimipaikkakoulutuksesta. Palvelujärjestelmä on saanut EVO-rahoitusta kattamaan koulutuksesta koituvia kuluja.

Suurimmassa osassa Euroopan unionin jäsenvaltioita erikoislääkärikoulutus ei ole tutkintoon johtavaa koulutusta, ainoastaan Suomessa ja Italiassa koulutus johtaa tutkintoon.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta, joka ei ole tutkinto, säädetään tällä hetkellä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 §:ssä (377/2011). Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai ulkomailla vastaavan tutkinnon, joka kuuluu lääkärin harjoittamisen vaatimukseen. Tavoitteena on perehdyttää lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Koulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulee palvella lääkärin tehtävissä lääketieteellisen alan tutkintoja antavan yliopiston (koulutusyksikkö) hyväksymässä terveyskeskuksessa vähintään yhdeksän kuukauden ajan palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään.

Valtioneuvosto päätti 15.12.2011 hyväksymässään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin on valmisteltu siirron vaatimat muutokset. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Yleislääketieteen erityiskoulutusta koskeva säännös esitetään siirrettäväksi sellaisenaan sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen. Muutosten tavoitteena on parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen ohjausta sekä vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriön asemaa koulutuksen koordinoijana.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen hallinnollinen siirto edellyttää koulutusten tutkintomuotoisuuden poistamista. Valtioneuvoston asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärien tutkinnoista on ollut voimassa 1.1.2013 lukien. Koulutuksen sisällön ja laadun turvaamiseksi valtioneuvoston asetuksen sisältämistä asioista säädetään sellaisenaan Ammattihenkilölaissa sekä ehdotetussa uudessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärien koulutuksesta.

2 Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Ehdotettavassa 1 §:ssä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta ja koulutuksen anto-oikeudesta. Säännöksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukset olisivat jatkossakin yliopistojen ammatillista jatkokoulutusta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta voisivat Suomessa antaa Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto.

2 § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteet

Pykälässä säädettäisiin yhteneväisesti erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteista. Säännös perustuu voimassa olevien asetusten säännöksiin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriin tutkintoon johtavien koulutusten tavoitteista.

3 § Yhteistyöelimet

Pykälässä säädettäisiin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen yhteistyöelimistä nykylainsäädäntöä vastaavasti.

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 41 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan jaokseen, joka toimisi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta sekä yleislääketieteen erityiskoulutusta koskevien kysymysten valtakunnallisena yhteistyöelimenä.

Pykälän 2 momentin mukaan kunkin erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutusta antavan yliopiston yhteydessä olisi lisäksi alueellista yhteistyötä varten erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen alueellinen neuvottelukunta, jossa olisi ainakin yliopiston, erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien sekä perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon toimintayksiköiden nimeämiä jäseniä.

4 § Erikoislääkärikoulutuksen järjestäminen

Ehdotettavan 4 §:n mukaan erikoislääkärikoulutus järjestettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksen (420/2012) mukaisesti erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina, joiden pituus olisi koulutusohjelmasta riippuen viisi tai kuusi vuotta. Yliopistot voisivat pykälän 4 momentin mukaan edelleen muodostaa kahden tai useamman koulutusohjelman yhteisistä osuuksista yhteisen koulutusrunгон, kun se on perusteltua yhteisen aineksen laajuuden ja erikoislääkäriin tehtävissä tarvittavien valmiuksien vuoksi.

5 § Erikoishammaslääkärikoulutuksen järjestäminen

Ehdotettavan 5 §:n mukaan myös erikoishammaslääkärikoulutus järjestettäisiin edelleen erikoisalakohtaisina koulutusohjelmina, joiden pituus olisi pääsääntöisesti kolme vuotta. Suu- ja leukakirurgian koulutusohjelman pituus olisi erikoislääkäriin tutkintoon johtavan suu- ja leukakirurgian koulutusohjelman pituutta vastaavasti kuusi vuotta.

6 § Erikoislääkärikoulutuksen suorittaminen

Erikoislääkärikoulutuksen suorittamista koskeva 6 § vastaisi pääosin sisällöltään säännöstä voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäriin tutkinnoista säännöstä erikoislääkäriin tutkinnon suorittamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan erikoislääkärikoulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulisi suorittaa hyväksytysti vaadittu viiden tai kuuden vuoden käytännön koulutus kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä. Lääkäriin tulisi suorittaa myös yliopiston hyväksymä teoriakoulutus, jonka vähimmäispituudesta ei enää ehdoteta säädettäväksi, vaan yliopistot päättäisivät

teoriakoulutuksen vähimmäistuntimääristä itse. Lääkäri tulisi nyky säännösten mukaisesti osallistua myös oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin sekä suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan asetuksen säännöksiä vastaavasti yliopistollisen sairaalan ulkopuolella ja terveyskeskuksessa suoritettavan koulutuksen vaatimuksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koulutusohjelmista, joihin ei sovelleta yliopistollisen sairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimusta ja pykälän 4 momentissa mainittuun vaatimukseen myönnettävästä erikoisalakohtaisten poikkeuksesta ja siihen liittyvistä menettelyistä. Säännökset vastaavat voimassa olevan asetuksen säännöksiä.

7 § Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittaminen

Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamista koskeva 7 § vastaisi sisällöltään ja sanamuodoiltaan ehdotettavaa erikoislääkärikoulutuksen suorittamista koskevaa 6 §:ää, paitsi, että kohtaan on lisätty kahden vuoden työskentely hammaslääkäriin kliinisissä tehtävissä ennen erikoislääkärikoulutusta. Tämä vastaa voimassa olevan asetuksen 2 § olevaa säännöstä erikoishammaslääkäri koulutukseen ottamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan suu- ja leukakirurgian koulutusohjelman lisäksi myöskään uuteen hammaslääketieteellisen diagnostiikan koulutusohjelmaan ei sovellettaisi yliopistollisen sairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen vaatimusta.

Diagnostisilla aloilla (suurradiologia, suupatologia, suumikrobiologia) koulutus tapahtuu pääosin yliopistosairaalassa, koska terveyskeskuksessa tapahtuvaa erikoistumiskoulutusta ei voida antaa kuin lähinnä radiologiassa Helsingin terveyskeskuksessa. Yliopisto voisi myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistollisen ulkopuolisen koulutuksen vaatimuksesta, koska erällä hammaslääketieteen aloilla on ollut lähes mahdotonta saada tarkoituksenmukaista erikoisan koulutusta yliopistosairaalan ulkopuolella.

8 § Yleislääketieteen erityiskoulutus

Yleislääketieteen erityiskoulutusta koskeva terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 5 §:n säännös esitetään siirrettäväksi samansisältöisenä uuteen sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen.

9 § Voimaantulo

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Asetuksen voimaan tullessa valtioneuvoston asetuksen 794/2010 mukaan erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkäritutkintoa suorittava siirtyy tämän asetuksen mukaiseen koulutusohjelmaan.

Tämän asetuksen voimaan tullessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 377/2011 mukaan yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittava siirtyy tämän asetuksen mukaiseen yleislääketieteen erityiskoulutukseen.

3 Esityksen vaikutukset

Asetus ei vaikuta yliopistojen opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamaan perusrahoitukseen. Esitys ei aiheuta kustannuksia sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Lääkäriin ja hammaslääkäriin perus- ja erikoistumiskoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi yliopistosairaaloille ja muille terveydenhuollon yksiköille maksetaan erityistä valtionosuutta (ns. koulutus-EVO).

Eräissä tapauksissa myös yliopistot ovat saaneet palvelujärjestelmästä osuuden EVO-rahoituksesta erikoistumiskoulutuksen toteutukseen. Koulutustoiminnan kustannuksiin suoritettava korvaus on perustunut suoritettujen tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen. Asetusehdotuksella ei ole vaikutusta suoritettavien tutkintojen määrään eikä näin ollen myöskään maksettavien EVO-korvausten määrään.

4 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä. Asian valmistelua varten on myös perustettu työryhmä, joka on antanut kommenttinsa asetusehdotukseen. Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot kaikilta lääketieteellisiltä ja hammaslääketieteellisiltä koulutusta antavilta yliopistoilta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, sairaanhoitopiireiltä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta, Suomen Lääkäriliitolta, Suomen Hammaslääkäriliitolta, Suomen erikoislääkäriyhdistykseltä, Suomen Medisiinariliitolta, Nuorten Lääkärien yhdistykseltä, Suomen Hammaslääketieteen Opiskelijain Liitolta, Kuntaliitolta ja Elinkeinoelämän keskusliitolta. Lääkäriliitto välitti lausuntopyyynnön lisäksi alakohtaisille erikoislääkäriyhdistyksille.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuuden poistamista ja näkivät hyvänä koulutuksen ohjausvastuun siirtämisen sosiaali- ja terveysministeriölle, joka vastaa terveystalvotuspalvelujärjestelmästä. Kaikissa lausunnoissa kannatettiin myös valtakunnallisen koordinaatiojaoston perustamista.

Lausunnoissa esitetyt seikat on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan jatkovalmistelussa.

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

5 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

**Sosiaali- ja terveysministeriön asetus
erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta**

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 2014

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 4 §:n 3 momentin ja 4 a §:n 3 momentin nojalla:

1 § Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetussa lääketieteen tai hammaslääketieteen ylempiä korkeakoulututkintoja antavissa yliopistoissa suoritettavasta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta, joka on yliopistojen ammatillista jatkokoulutusta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta voivat Suomessa antaa Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto.

2 § Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteet

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri tai hammaslääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen ja erikoisalansa kehittämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Koulutuksen tulee antaa erikoislääkärille tai erikoishammaslääkärille valmiudet hallita vaativia diagnostisia menetelmiä sekä suunnitella ja toteuttaa erikoisalansa vaativa sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito yksilö- ja väestötasolla. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi, että lääkäri tai hammaslääkäri perehtyy terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon, johtamiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

3 § Yhteistyöelimet

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta sekä yleislääketieteen erityiskoulutusta koskevissa kysymyksissä valtakunnallisena koordinaatioelimenä toimii terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 41 §:ssä tarkoitettu neuvottelukunta tai sen jaosto.

Kunkin erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutusta antavan yliopiston yhteydessä on lisäksi alueellista yhteistyötä varten erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen alueellinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnassa on ainakin yliopiston, erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien sekä perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon toimintayksiköiden nimeämiä jäseniä.

4 § Erikoislääkärikoulutuksen järjestäminen

Erikoislääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmana, jonka pituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna joko viisi tai kuusi vuotta.

Koulutusohjelmat, joiden pituus on viisi vuotta, ovat:

- 1) foniatria;
- 2) fysiatria;
- 3) geriatria;
- 4) kliininen kemia;
- 5) kliininen mikrobiologia;
- 6) kliininen neurofysiologia;
- 7) korva-, nenä- ja kurkkutaudit;
- 8) liikuntalääketiede;
- 9) oikeuslääketiede;
- 10) patologia;
- 11) perinnöllisyyslääketiede;
- 12) silmätaudit;
- 13) syöpätaudit;
- 14) terveydenhuolto.

Koulutusohjelmat, joiden pituus on kuusi vuotta, ovat:

- 1) akuuttilääketiede;
- 2) anestesiologia ja tehohoito;
- 3) endokrinologia;
- 4) gastroenterologia;
- 5) gastroenterologinen kirurgia;
- 6) ihotaudit ja allergologia;
- 7) infektiosairaudet;
- 8) kardiologia;
- 9) keuhkosairaudet ja allergologia;
- 10) kliininen farmakologia ja lääkehoito;
- 11) kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede;
- 12) kliininen hematologia;
- 13) käsikirurgia;
- 14) lastenkirurgia;
- 15) lastenneurologia;
- 16) lastenpsykiatria;
- 17) lastentaudit;
- 18) naistentaudit ja synnytykset;
- 19) nefrologia;
- 20) neurokirurgia;
- 21) neurologia;
- 22) nuorisopsykiatria;
- 23) oikeuspsykiatria;
- 24) ortopedia ja traumatologia;
- 25) plastiikkakirurgia;
- 26) psykiatria;

- 27) radiologia;
- 28) reumatologia;
- 29) sisätaudit;
- 30) suu- ja leukakirurgia;
- 31) sydän- ja rintaelinkirurgia;
- 32) työterveyshuolto;
- 33) urologia;
- 34) verisuonikirurgia;
- 35) yleiskirurgia;
- 36) yleislääketiede.

Erikoislääkärikoulutuksen yhteisistä osuuksista voidaan muodostaa yhteinen koulutusrunko, kun se on perusteltua yhteisen aineksen laajuuden ja erikoislääkärin tehtävissä tarvittavien valmiuksien vuoksi.

5 § Erikoishammaslääkärikoulutuksen järjestäminen

Erikoishammaslääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelmana, jonka vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on kolme vuotta.

Koulutusohjelmat, joiden pituus on kolme vuotta, ovat:

- 1) hammaslääketieteellinen diagnostiikka;
- 2) hampaiston oikomishoito;
- 3) kliininen hammashoito;
- 4) terveydenhuolto.

Suu- ja leukakirurgian koulutusohjelman pituus on kuusi vuotta.

6 § Erikoislääkärikoulutuksen suorittaminen

Erikoislääkärikoulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulee:

- 1) suorittaa hyväksytysti 4 §:n 2 momentin mukaisessa koulutusohjelmassa vaadittu viiden vuoden käytännön koulutus tai 4 §:n 3 momentin mukaisessa koulutusohjelmassa vaadittu kuuden vuoden käytännön koulutus kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitetussa virassa, toimessa tai tehtävässä sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen toimipaikkakoulutukseen;
- 2) suorittaa yliopiston hyväksymä teoriakoulutus;
- 3) osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin;
- 4) suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei terveyskeskuksessa suoritettavaa koulutusaikaa lukuun ottamatta koske seuraavia koulutusohjelmia:

- 1) foniatria;

- 2) kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede;
- 3) kliininen kemia;
- 4) kliininen mikrobiologia;
- 5) kliininen neurofysiologia;
- 6) neurokirurgia;
- 7) oikeuslääketiede;
- 8) perinnöllisyyslääketiede;
- 9) suu- ja leukakirurgia;
- 10) syöpätaudit.

Yliopisto voi myöntää erikoisalakohtaisesti luvan poiketa 2 momentissa säädetystä yliopistollisen sairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen kestoa koskevasta vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa. Ennen luvan myöntämistä yliopiston on pyydettävä asiasta lausunto 3 §:ssä tarkoitettulta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen alueelliselta neuvottelukunnalta. Lupa voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi.

Yliopisto antaa todistuksen suoritetusta erikoislääkärikoulutuksesta.

7 § Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittaminen

Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamiseksi hammaslääkärin tulee:

- 1) suorittaa hyväksytysti 5 §:n 2 momentin mukaisessa koulutusohjelmassa vaadittu kolmen vuoden käytännön koulutus tai 5 §:n 3 momentin mukaisessa koulutusohjelmassa vaadittu kuuden vuoden käytännön koulutus kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalalan koulutukseen tarkoitettussa virassa, toimessa tai tehtävässä sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen toimipaikkakoulutukseen;
- 2) suorittaa yliopiston hyväksymä teoriakoulutus;
- 3) osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin;
- 4) suorittaa yliopistojen yhteistyönä järjestettävä valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu;
- 5) työskennellä päätoimisesti hammaslääkärin kliinisissä tehtävissä vähintään kaksi vuotta ennen erikoishammaslääkärikoulutuksen aloittamista.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua koulutusajasta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistollisen sairaalan ulkopuolella ja tästä ajasta vähintään yhdeksän kuukautta terveyskeskuksessa. Mitä 2 momentissa säädetään, ei terveyskeskuksessa suoritettavaa koulutusaikaa lukuun ottamatta koske hammaslääketieteellisen diagnostiikan eikä suu- ja leukakirurgian koulutusohjelmaa.

Yliopisto voi myöntää erikoisalakohtaisesti luvan poiketa 2 momentissa säädetystä yliopistollisen sairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutuksen kestoa koskevasta vaatimuksesta, jos keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikkaa kohtuullisen ajan kuluessa. Ennen luvan myöntämistä yliopiston on pyydettävä asiasta lausunto 3 §:ssä tarkoitettulta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen alueelliselta neuvottelukunnalta. Lupa voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi.

Yliopisto antaa todistuksen suoritetusta erikoishammaslääkärikoulutuksesta.

8 § Yleislääketieteen erityiskoulutus

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut Suomessa lääketieteen lisensiaatin tutkinnon tai ulkomailla vastaavan koulutuksen, joka kuuluu lääkärin toimen harjoittamisen vaatimuksiin.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri perusterveydenhuollossa toimivan lääkärin tehtäviin, terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään sekä yhteistyöhön terveydenhuollon ja sosiaalihuollon alalla toimivan henkilöstön kanssa. Koulutuksen suorittamiseksi lääkärin tulee:

1. palvella lääkärin tehtävissä lääketieteellisen alan tutkintoja antavan yliopiston (koulutusyksikkö) hyväksymässä terveyskeskuksessa vähintään yhdeksän kuukauden ajan palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään;
2. palvella lääkärin tehtävissä koulutusyksikön hyväksymässä sairaalassa vähintään kuuden kuukauden ajan;
3. osallistua säännöllisesti 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimintayksikön toimipaikkakoulutukseen; sekä
4. suorittaa koulutusyksikön hyväksymä tai järjestämä vähintään 16 tunnin kurssimuotoinen koulutus, joka perehdyttää terveydenhuollon hallintoon ja sosiaaliturvajärjestelmään.

Yleislääketieteen erityiskoulutus kestää kokopäiväisenä kolme vuotta. Osa koulutuksesta voidaan suorittaa osapäiväisenä, jos koulutuksen kokonaisaika ei lyhene, jos koulutuksen tavoitteet saavutetaan ja jos osapäiväinen palvelu on viikottain vähintään 50 prosenttia kokopäiväisestä palvelusta.

Yleislääketieteen erityiskoulutuksesta voidaan enintään kuuden kuukauden palvelu suorittaa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettussa ja koulutusyksikön hyväksymässä muussa yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä kuin 2 momentin tai 1 tai 2 kohdassa tarkoitettussa toimintayksikössä. Koulutukseksi voidaan lisäksi hyväksyä lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyvästä käytännön opetuksesta enintään yksi vuosi, kun käytännön opetus on saatu koulutusyksikön hyväksymässä sairaalassa tai terveyskeskuksessa.

Koulutusyksikkö antaa todistuksen lääkärin yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittamisesta.

9 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tämän asetuksen voimaan tullessa valtioneuvoston asetuksen 794/2010 mukaan erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärin tutkintoa suorittava siirtyy tämän asetuksen mukaiseen koulutusohjelmaan. Tämän asetuksen voimaan tullessa valtioneuvoston asetuksen 377/2011 mukaan yleislääketieteen erityiskoulutusta suorittava siirtyy tämän asetuksen mukaiseen yleislääketieteen erityiskoulutukseen.

Helsingissä 1 päivänä tammikuuta 2015